

**ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ZDROWIE. PROFILAKTYKA CHOROBY
ZAKAŻNYCH JAKO DOBRA PRAKTYKA CSR W MIEJSCU PRACY
I ELEMENT ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU REGIONU**

PORADNIK DLA PRACODAWCÓW I SAMORZĄDÓW

Publikacja powstała w ramach projektu edukacyjnego Zdrowie Człowiek Profilaktyka. Inicjatywa ma na celu pokazanie dobrych praktyk oraz korzyści – ekonomicznych i zdrowotnych – wynikających z ochrony zdrowia i realizacji projektów profilaktycznych w środowiskach lokalnych.

Materiał w wersji elektronicznej oraz więcej informacji na temat projektu edukacyjnego dostępne są na stronie www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl

Autorzy:

Marta Małachowska

konsultantka ds. zarządzania reputacją

we współpracy z partnerami merytorycznymi projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka

Partner merytoryczny:

Fundacja Aby Życ

Materiał powstał dzięki finansowaniu Pfizer Polska Sp. z o.o.

Copyright © Wszelkie prawa zastrzeżone

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Kopiowanie, przedruk całości bądź części publikacji bez pisemnej zgody wydawcy są zabronione.

Wydanie pierwsze

Warszawa, styczeń 2021 r.

PP-PFE-POL-0161

Szanowni Państwo,

rok 2020 przejdzie niewątpliwie do historii jako „rok pandemii COVID-19” oraz jej społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych konsekwencji. Czy w tak kryzysowej sytuacji jest miejsce na rozważania o społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) i zrównoważonym rozwoju? Do namawiania przedsiębiorców i samorządowców do inwestycji w programy zaangażowania społecznego i działania profilaktyki zdrowotnej? Naszym zdaniem tak. Bo wydarzenia związane z obecną w naszym życiu pandemią pokazują, jak ważna jest prewencja związana z rozprzestrzenianiem się wirusów i chorób zakaźnych. Pokazują też, jak wiele może zależeć od odpowiedzialnych postaw zarządzających przedsiębiorstwami i strukturami samorządowymi. Pamiętajmy bowiem, że SARS-Cov-2 – chociaż zdominował dyskusję o chorobach zakaźnych w tym roku – nie jest jedynym zagrożeniem dla naszego zdrowia. Dlatego warto inwestować środki i energię w profilaktykę i edukację związaną ze szczepieniami w ramach działań CSR.

Poradnik „Odpowiedzialność za zdrowie. Profilaktyka chorób zakaźnych jako dobra praktyka CSR w miejscu pracy i element zrównoważonego rozwoju regionu”, który mają Państwo przed sobą, został przygotowany w ramach projektu edukacyjnego Zdrowie Człowiek Profilaktyka. Kluczowym celem programu jest zwrócenie uwagi na wielopłaszczyznowe korzyści wynikające z zaangażowania w działania profilaktyki zdrowotnej w lokalnych społecznościach i w miejscach pracy. Tym razem, patrząc na zagadnienie z szerokiej perspektywy odpowiedzialnego i zrównoważonego zarządzania, odpowiadamy m.in. na pytania: czym jest CSR? Dlaczego firmy sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) powinny angażować się w takie działania? Co CSR oznacza dla samorządów? Czy realizacja samorządowych Programów Polityki Zdrowotnej (PPZ) to dobry przykład praktyki CSR? Jak pozyskać alternatywne środki na programy zdrowotne dla pracowników i społeczności lokalnej?

CSR (ang. *Corporate Social Responsibility*) od blisko dwóch dekad na stałe zagościła w naszym ekosystemie społeczno-ekonomicznym. Początkowo idea była zarezerwowana dla świata biznesu i utożsamiano ją głównie z działaniami charytatywnymi i społecznie zaangażowanym marketingiem. Jednak na przestrzeni lat stosunek ten radykalnie się zmienił. Obecnie CSR to integralna część strategii zarządzania odpowiedzialnych organizacji i zrównoważonego rozwoju regionów, a wprowadzane standardy oraz międzynarodowe i krajowe zapisy prawno-ustawowe potwierdzają, że na dobrowolność i działania ad hoc zostaje tu coraz mniej miejsca.

Jesteśmy głęboko przekonani, że standardy odpowiedzialnego i zrównoważonego zarządzania to temat ponadczasowy. Dlaczego? Organizacja, która w sposób przemyślany i konsekwentny zaplanuje swoje cele strategiczne w powiązaniu z koncepcją CSR może osiągnąć wymierne korzyści.

Ten innowacyjny sposób myślenia jest doskonałym bodźcem dalszego rozwoju firm, niezależnie od ich wielkości, a – w szerszej perspektywie – także elementem zrównoważonego rozwoju struktur samorządowych. Pomaga budować długofalowe, oparte na zaufaniu relacje z interesariuszami, wpływa na wzrost atrakcyjności miejsca pracy lub regionu, co wiąże się z przyciąganiem wartościowych pracowników, partnerów biznesowych i inwestorów, buduje reputację organizacji.

Doskonałym kierunkiem działań CSR są projekty prozdrowotne. Bo niezależnie od tego, czy są Państwo przedsiębiorcami, czy przedstawicielami Jednostek Samorządów Terytorialnych (JST), angażując się w profilaktykę zdrowotną, w tym szczególnie w profilaktykę chorób zakaźnych, bezpośrednio wpływają Państwo na podniesienie jakości życia całego społeczeństwa.

Życzymy dobrej, inspirującej lektury!

Autorzy

Spis treści

1. Szczepienia mają sens!	5
„Krajobraz po bitwie”	5
Najbezpieczniejsza i najskuteczniejsza forma profilaktyki	6
Dlaczego ludzie boją się szczepień?	7
Profilaktyka chorób zakaźnych jako pomysł na działania CSR?	11
2. CSR, czyli ile kosztuje odpowiedzialność	11
Wpływ na otoczenie	12
Obowiązkowe raportowanie	12
Inwestowanie z sercem	13
Z myślą o następnych pokoleniach	13
Dobrowolnie czy obowiązkowo?	14
3. Odpowiedzialna przedsiębiorczość	15
Co polscy przedsiębiorcy myślą o CSR?	16
Długoterminowa inwestycja	18
Pracownicy – kluczowi interesariusze firmy	19
Dobro, które wraca, czyli co zyskuje przedsiębiorca	19
4. Więcej niż biznes	22
Odpowiedzialność w DNA, czyli CSR w samorządach	22
Strategiczne zaangażowanie społeczne	25
Odpowiedzialność za instytucje publiczne	25
5. CSR – recepta na zdrowie	26
Odpowiedzialna polityka pracownicza to znacznie więcej niż BHP	27
Obopólne korzyści	29
Inwestycja w zdrowie – akcje szczepień ochronnych	29
Samorząd promujący zdrowie	33
Zdrowe partnerstwo	35
6. Wiedza ekspercka i praktyczne wsparcie	39
Dofinansowanie na projekty prozdrowotne z funduszy unijnych	41
7. Podsumowanie	44
8. Najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi	46

1. Szczepienia mają sens!

Szczepienia ratują życie, są jednym z największych osiągnięć cywilizacji, działają szybko, chronią przed powikłaniami i kalectwem z powodu chorób zakaźnych, eliminują najgroźniejsze z nich¹. Pandemia COVID-19 przypomniła nam wszystkim, że choroby zakaźne nie znają granic, a brak szczepień zwiększa ryzyko wybuchu epidemii danej choroby². Jaki byłby świat bez szczepionek na choroby zakaźne?

Jak wyglądałoby codzienne życie i interakcje międzyludzkie? Jak chronilibyśmy się przed groźnymi wirusami i bakteriami? Przez ostatnie miesiące zagadnienia te skupiają się jak w soczewce, pokazując, że niezwykle istotna jest rola profilaktyki chorób zakaźnych, w tym szczepienia ochronne.

„Krajobraz po bitwie”

Bitwa z wirusem SARS-Cov-2 i wywoływaną przez niego chorobą COVID-19 wciąż trwa. Chociaż od ogłoszenia pandemii w marcu 2020 r. eksperci wiedzą już znacznie więcej o wirusie SARS-Cov-2, liczba zachorowań stale rośnie. Według danych Ministerstwa Zdrowia (stan z 4 stycznia 2021 r.) w Polsce na COVID-19 zachorowały 1 318 562 osoby, odnotowano 1 063 093 ozdrowień i 29 119 zgonów³.

Jak podaje Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), do tej pory na całym świecie potwierdzono 85 559 152 przypadków COVID-19, w tym 1 851 994 przypadki śmiertelne⁴.

Pandemia uświadomiła nam, jak bardzo jesteśmy bezbronni w kontakcie ze szkodliwym wirusem. Widać to np. w zestawieniu grup zawodowych, które – ze względu na charakter wykonywanej pracy – mają częsty kontakt z ludźmi. Część z nich musi wykonywać swoje obowiązki nawet podczas lockdownu, np.:

- ✔ kurierzy i dostawcy,
- ✔ pracownicy urzędów pocztowych, listonosze,
- ✔ kosmetyczki, fryzjerzy, masażyści,
- ✔ pracownicy branży handlowej,
- ✔ urzędnicy,
- ✔ pracownicy służby zdrowia,
- ✔ personel domów opieki,
- ✔ służby mundurowe,
- ✔ pracownicy służb oczyszczania miasta,
- ✔ pracownicy ochrony,

¹ Serwis Ministerstwa Zdrowia i NFZ, <https://pacjent.gov.pl/szczepienie-ratuje-zycie> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

² Serwis szczepienia.info, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/utrzymanie-wykonywania-szczepien-w-czasie-pandemii-covid-19-wspolne-oswiadczenie-who-i-unicef-z-okazji-europejskiego-tygodnia-szczepien-2020/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

³ Koronawirus: aktualne informacje i zalecenia, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/wykaz-zarazen-koronawirusem-sars-cov-2> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

⁴ WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard, <https://covid19.who.int/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

- ✔ nauczyciele i wychowawcy w placówkach oświatowych,
- ✔ farmaceuci,
- ✔ pracownicy usług budowlanych,
- ✔ pracownicy gastronomii,
- ✔ kierownicy komunikacji miejskiej,
- ✔ pracownicy branży transportowej.

Dzięki szeroko zakrojonym działaniom informacyjnym znamy też podstawowe zasady bezpieczeństwa, które pomagają nam uchronić się przed zarażeniem.

Z badania ankietowego „Zachowania konsumentów podczas pandemii SARS-CoV-2” przeprowadzonego w lipcu 2020 r. przez Centrum Badawczo-Rozwojowego BioStat wynika, że nieco ponad połowa Polaków (52,5%) deklaruje, że zaszczepi się przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2, kiedy będzie dostępna szczepionka chroniąca przed zachorowaniem na COVID-19 i/lub zakażeniem SARS-CoV-2. Ankietę przeprowadzono w okresie 18-20 lipca 2020 r. na grupie 1000 Polaków reprezentatywnej ze względu na płeć i wiek metodą CAWI⁵.

Według sondażu United Surveys dla Dziennika Gazety Prawnej i RMF FM, ze szczepionki chce skorzystać blisko 68% Polaków. Z czego aż cztery na pięć osób, które mają co najmniej 70 lat. Wśród osób w przedziale wiekowym 60-69 lat chętnych do skorzystania ze szczepień jest ok. 81%. Sondaż United Surveys został przeprowadzony metodą CATI, 9 stycznia 2021 roku na próbie 1000 osób⁶.

Najbezpieczniejsza i najskuteczniejsza forma profilaktyki

Instytucją wyznaczającą trendy w szczepieniu populacyjnym jest Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), która od wielu lat realizuje programy mające na celu wspieranie wyszczepialności na świecie, uważając ten rodzaj profilaktyki chorób zakaźnych za jeden z najbezpieczniejszych, najbardziej opłacalnych i skutecznych środków zapobiegania śmierci i poprawy jakości życia⁷.

Masowe, powszechne szczepienia wyeliminowały wiele chorób zakaźnych. W ich wyniku powstaje tzw. odporność zbiorowiskowa. Dzięki odporności zbiorowiskowej szczepienie chroni nie tylko osobę zaszczepioną, ale dodatkowo również najstarszych, którzy nie mogą być zaszczepieni ze względu na przeciwwskazania, ponieważ są za mali na szczepienie (niemowlęta) lub chorują przewlekłe. Im więcej osób zostało zaszczepionych, tym większa jest odporność zbiorowiskowa, tym bardziej jesteśmy wszyscy chronieni przed niebezpiecznymi chorobami zakaźnymi⁸.

⁵ Serwis szczepienia.info, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/co-drugi-polak-chce-sie-zaszczepic-przeciw-covid-19/?wersja=dla-pacjentow> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

⁶ Portal.gov.pl <https://www.gov.pl/web/szczepimysie/coraz-wiecej-polakow-deklaruje-chec-zaszczepienia-przeciw-covid-19> [dostęp 11 stycznia 2021 r.]

⁷ Tomasz Sobierajski, Społeczny kontekst szczepień. Wprowadzenie do wakcynologii społecznej i socjologii szczepień, Alfamedica, 2017

⁸ Serwis szczepienia.info, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/co-to-jest-odpornosc-zbiorowiskowa/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

Szczepienia ratują życie!

- ✔ Szczepienia ochronne chronią przed 26 chorobami zakaźnymi, w tym m.in. odrą, gruźlicą, poliomyelitis (polio), błonicą, krztuścem, czy pneumokokowym zapaleniem płuc⁹.
- ✔ Co roku na świecie podaje się około miliarda dawek szczepionek, które ratują przed śmiercią blisko 2,5 mln osób¹⁰.
- ✔ Ekspert oceniają, że około 122 mln ludzi zawdzięcza życie szczepionkom, bez których nie mieliby szansy przeżyć nawet okresu dzieciństwa¹¹.
- ✔ Za pomocą szczepień wykorzeniono najgroźniejszą plagę ludzkości, jaką była oспа prawdziwa¹². Odsetek zaszczepionych osób zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w Polsce sięga ok. 95% populacji¹³.
- ✔ Masowe szczepienia ludności Polski doprowadziły do znacznego ograniczenia ryzyka zachorowania m.in. na błonicę oraz wirusowe zapalenie wątroby typu B¹⁴.
- ✔ 25 sierpnia 2020 r. WHO oficjalnie ogłosiło, że Afryka jest wolna od zachorowań wywołanych dzikim wirusem poliomyelitis. Aktualnie zachorowania wywołane dzikimi szczepami wirusa polio występują tylko w dwóch krajach na świecie – w Pakistanie i Afganistanie¹⁵.

Dlaczego ludzie boją się szczepień?

Wokół szczepień narosło wiele mitów, wspieranych przez emocjonalne, często nieoparte na danych i faktach przekazy ruchów antyszczepionkowych. Wśród nich dominują np. informacje o tym, że większość szczepień wiąże się z mnóstwem groźnych objawów ubocznych oraz że powodują one choroby, długotrwałe powikłania i zgony. Często jest także stwierdzenie, że choroby, dla których istnieją szczepionki zostały wyeliminowane, więc nie trzeba się szczepić¹⁶.

Walce z mitami i wprowadzającymi w błąd informacjami pomaga rzetelna, oparta na faktach edukacja. Taka wiedza dostępna jest np. na eksperckim portalu www.szczepienia.info – stronie, która powstała z inicjatywy Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny i Polskiego Towarzystwa Wakcynologii.

^{9,10,11,12,13,14} Serwis Ministerstwa Zdrowia i NFZ, <https://pacjent.gov.pl/szczepienie-ratuje-zycie> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

¹⁵ Serwis szczepienia.info, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/historyczny-moment-afryka-wolna-od-zachorowan-na-poliomyelitis-wywolanych-dzikim-wirusem/?wersja=dla-pacjentow> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

¹⁶ J. Walusiak-Skorupa, P. Z. Wdówick, E. Masłowska-Parafian, A. Marcinkiewicz, „Profilaktyka chorób zakaźnych – kierunek do zbudowania zdrowego miejsca pracy. Vademecum pracodawców”, 2020

**Okiem
eksperta**

Szczepienia to wyraz największej odpowiedzialności za życie i zdrowie

dr n. hum. Tomasz Sobierajski

Socjolog, badacz, metodolog, adiunkt w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych, autor książki „Społeczny kontekst szczepień. Wprowadzenie do wacytologii społecznej i socjologii szczepień”.

Chorując, ludzie ponoszą ogromne koszty, nie tylko zdrowotne, ale także ekonomiczne i społeczne. Zatem szczepienia nie tylko chronią nasze zdrowie, chronią nas również przed wykluczeniem społecznym z powodu biedy, w sytuacji, kiedy zachorujemy na chorobę, przeciwko której jest dostępna szczepionka.

Dlaczego szczepienia są tak istotną formą profilaktyki zdrowotnej?

Prace nad szczepionką przeciw COVID-19, ruchy antyszczepionkowe, NOP-y (niepożądane odczyny poszczepienne) to w ostatnim czasie gorące i stale obecne tematy w przestrzeni publicznej. Również lekarze podejmujący decyzję o szczepieniu, na co dzień obserwują w swojej pracy w gabinetach obawy i wątpliwości dotyczące szczepień. Zwykle wynikają one z informacji znalezionych w Internecie – często nieprawdziwych, pseudonaukowych. Coraz częściej lekarz w czasie wizyty szczepiennej musi sprostać wielu szczegółowym pytaniom na temat szczepień i przekonywać, że szczepienia są potrzebne i bezpieczne.

Tymczasem szczepionki są jednymi z najbezpieczniejszych, najlepiej przebadanych produktów leczniczych z jakimi mamy do czynienia we współczesnej medycynie. Przechodzą szereg bardzo skomplikowanych badań laboratoryjnych, następnie ich działanie poddawane jest wieloletniemu procesowi badań klinicznych, składających się z kilku faz. Żadne inne preparaty ratujące nasze życie i zdrowie nie są poddawane tak skomplikowanemu procesowi monitorowania i ewaluacji.

Szczepienia chronią nas przed wieloma poważnymi chorobami. Ich ogólnoświatowy sukces polega na tym, że są niesamowicie skuteczne i – co nie jest bez znaczenia – opłacalne dla gospodarki. Szacuje się, że 1 dolar wydany na szczepionkę przynosi 44 dolary zysku w przyszłości, z powodu tego, że człowiek zaszczepiony przeciwko danej chorobie, nie będzie chorował na nią i nie będzie korzystał z opieki zdrowotnej. Co więcej, szereg analiz makro i mikroekonomicznych, prowadzonych między innymi przez prof. Sachiko Ozawę pokazuje, że brak szczepień – wśród dorosłych i dzieci – prowadzi nieszczepionych do ubóstwa, szczególnie w tych krajach, gdzie opieka zdrowotna jest odpłatna lub stoi na bardzo niskim poziomie. Chorując, ludzie ponoszą ogromne koszty, nie tylko zdrowotne, ale także ekonomiczne i społeczne. Zatem szczepienia nie tylko chronią nasze zdrowie, chronią nas również przed wykluczeniem społecznym z powodu biedy, w sytuacji, kiedy zachorujemy na chorobę, przeciwko której jest szczepionka.

Dlaczego więc szczepienia wzbudzają tyle emocji? Skąd tyle wątpliwości z nimi związanych?

Negatywne emocje związane ze szczepieniami mają różne podłoża. Można je podzielić na trzy grupy. Pierwsza to emocje wywoływane przez podmioty zewnętrzne, antyszczepionkowe, które zniechęcają ludzi do szczepień, w zamian oferując leki i suplementy mające rzekomo zastąpić szczepionkę. Druga to emocje, które wynikają z niewiedzy na temat szczepień. Na podstawie badań można wyraźnie stwierdzić, że większość (od 2/3 do 3/4 ogółu dorosłej populacji) to osoby, które nie są przeciwnikami szczepień, ale mają wobec nich wątpliwości. Te wątpliwości wynikają z braku informacji o tym, czym są szczepionki, jak działają, czemu służą i z jakiego powodu warto je stosować. Jest to wynik braku edukacji proszczepionkowej, która dawniej była prowadzona już na poziomie kształcenia podstawowego, kiedy w szkołach działały gabinety lekarskie i pielęgniarskie. Trzecia to emocje, które nazwałbym „mechanicznymi”, wynikające ze sposobu podania szczepionki. Większość dostępnych na rynku szczepionek jest podawana przy pomocy strzykawek, igieł i iniekcji. To działa na wyobraźnię wielu osób, które mają przekonanie, że szczepienie boli i jest nieprzyjemne. Pragnę pocieszyć wszystkich tych, którzy boją się zastrzyków, że technologia przyszła nam z pomocą i w tej chwili igły, którymi podawane są szczepionki są króciutkie i najczęściej cieńsze od włosa.

A jakie są najczęstsze mity na temat szczepień i jak można z nimi walczyć?

Mitów na temat szczepień jest bardzo dużo. Najczęstsze dotyczą tego, co jest w szczepionkach i jakie są konsekwencje podawania szczepionek. Tym, czego najbardziej obawiają się ludzie po przyjęciu szczepionki są tzw. NOP-y, czyli niepożądane odczyny poszczepienne. Jednak najczęstsze NOP-y to np. zaczerwienienie w miejscu szczepienia, wynikające nie z działania preparatu, a z niewłaściwego wkłucia się w skórę lub gorączka, która w większości wypadków nie jest wynikiem preparatu, który został wstrzyknięty, a emocji, które wiążą się ze szczepieniem i iniekcją. Dzięki ogromnemu rozwojowi nauki i technologii większość szczepionek nie zawiera w sobie żywych wirusów, które rozpalają wyobraźnię wielu ludzi. Zawarta jest w nich najczęściej tylko część nieżywego wirusa, jego DNA, która pobudza nasz organizm do wykształcenia przeciwciał. Ale nawet wirusy w tzw. szczepionkach żywych są na tyle słabe, że za ich sprawą nie ma możliwości, żeby rozwinęła się w naszym organizmie choroba, przeciwko której zostaliśmy zaszczepieni.

Warto wspomnieć o jeszcze jednym niebezpiecznym micie, do którego często odwołują się pacjenci: po co szczepić na choroby, których nie ma? W związku z tym, że szczepienia przeciwko wielu groźnym chorobom są realizowane w Polsce i na świecie na szeroką skalę od dawna, to większość z nas nie zna osób, które chorowały lub chorują na gruźlicę, chorobę Heinego-Medina, odrę, różyczkę. Są to choroby, które przez wieki dziesiątkowały populacje różnych krajów, zmuszały ich do określonych, zapobiegawczych zachowań, siały panikę i doprowadzały do destrukcji życia wielu rodzin. Ci, którzy przeżyli zachorowania nierzadko borykali się ze skutkami tych chorób przez całe życie. Choroby te nadal istnieją, nie udało się ich wyeradykować, czyli dzięki powszechnym szczepieniom wyeliminować globalnie na stałe. Ten sukces odnieśliśmy na razie jedynie w przypadku ospy prawdziwej. Jednak dzięki temu, że wyszczepialność przeciwko chorobom zakaźnym jest bardzo wysoka, to przypadki zachorowań na nie są rzadkie lub nie istnieją w ogóle.

Jakie mogą być negatywne skutki spadku poziomu wyszczepialności na choroby zakaźne?

Wysoki poziom wyszczepialności, czyli liczba osób, które są zaszczepione przeciwko danej chorobie, to jeden z podstawowych elementów ogólnospołecznej profilaktyki zdrowotnej. W przypadku wielu chorób, dzięki temu, że szczepienia są obowiązkowe i finansowane z naszych podatków, poziom wyszczepialności jest nadal wysoki. Niestety działalność ruchów antyszczepionkowych, proepidemicznych sprawia, że przybywa osób, które odmawiają szczepień i poddają w wątpliwość ich działanie. Ich postawa zaprzecza odpowiedzialnej obywatelskiej postawie, w ramach której szczepić się, bierzemy odpowiedzialność za siebie i za innych. Zakłada się, że choroba nie będzie się rozwijać i zagrażać na szeroką skalę obywatelom, kiedy wyszczepialność przeciwko tej chorobie będzie sięgała 90-95%. Przy czym warto zaznaczyć, że te kilka procent powinno być zarezerwowane dla tych osób, które z jakichś medycznych powodów nie mogą być zaszczepione. Dzięki wysokiemu poziomowi wyszczepialności u innych osób, one także, pomimo, że niezaszczepione, są chronione. Warto podkreślić, że szczepienia idealnie wpisują się w tzw. solidarność społeczną, czyli rozumienie tego, że moje odpowiedzialne zachowanie może ochronić nie tylko moje zdrowie, ale także zdrowie osób, które żyją obok mnie.

Jaka jest Pana zdaniem rola samorządów i pracodawców w obszarze profilaktyki chorób zakaźnych?

Możemy przyjąć, że realizując szczepienia na powszechną skalę, pracodawcy dbają o swoich pracowników, a samorządy o swoich mieszkańców. Taka postawa, wpisana w idee działania firm i samorządów jest bardzo szczytna, dalekosiężna i zasługuje na najwyższą pochwałę. Oprócz tego szczepienia przynoszą wiele korzyści. Zaszczepiony pracownik mniej choruje, w związku z tym, zmniejsza się jego absencja w pracy z powodu zwolnienia lekarskiego, a także napięcie wynikające z reorganizacji pracy w związku z chorobą pracownika lub pracowników. Zaszczepiony mieszkaniec gminy lub powiatu również jest zdrowszy, dzięki czemu nie obciąża budżetu samorządu wizytami w przychodniach lekarskich lub szpitalach, których samorząd jest płatnikiem. Inwestycja w szczepionki zawsze się zwraca, co pokazują dziesiątki lat realizacji szczepień dorosłych i dzieci na całym świecie.

Wielu z nas inwestuje ogromne pieniądze w specjalistyczne, szyte na naszą miarę ubezpieczenia zdrowotne, które mają uchronić nas przed zachorowaniami i zabezpieczyć nas na wypadek leczenia wielu chorób. Tymczasem na wyciągnięcie ręki mamy szczepionki, które są najlepszym i jednym z najtańszych ubezpieczeń na zdrowe życie. Warto z niego korzystać.

Profilaktyka chorób zakaźnych jako pomysł na działania CSR?

Wszyscy mamy prawo pracować w bezpiecznym i zdrowym środowisku. Coraz więcej pracodawców i samorządów dostrzega ten problem i angażuje się w ochronę zdrowia, finansując bądź współfinansując szczepienia. Warto iść za ich przykładem. Działania prozdrowotne mogą być doskonałym pomysłem na projekty realizowane w ramach polityki CSR. W dalszej części Poradnika wyjaśnimy czym jest społeczna odpowiedzialność biznesu, jakie organizacje powinny angażować się w tego typu działania, jakie zyskują korzyści i dlaczego CSR jest tak ważny we współczesnej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej.

SARS-CoV-2 a inne szczepienia ochronne

W sezonie 2020/2021 wirusowe i bakteryjne infekcje dróg oddechowych, w tym grypa oraz pneumokokowe zapalenie płuc będą występowały razem z SARS-CoV-2. Stąd też szczepienia przeciw grypie oraz szczepienia przeciw pneumokokom są szczególnie zalecane w profilaktyce zakażeń z objawami ze strony układu oddechowego. Zalecenia te dotyczą szczególnie osób dorosłych należących do grup ryzyka, tj. osób starszych, z cukrzycą, chorobami płuc, niewydolnością serca oraz innymi chorobami przewlekłymi, które należą również do grup ryzyka zachorowania na COVID-19. Szczepienie przeciw grypie oraz szczepienie przeciw pneumokokom mogą odbyć się w trakcie tej samej wizyty szczepiennej, pod warunkiem podania obu szczepionek w różne miejsca ciała (prawy i lewy ramię).

Zgodnie ze stanowiskiem Światowej Organizacji Zdrowia, bezobjawowe zakażenie SARS-CoV-2 nie jest medycznym przeciwwskazaniem do szczepień. W związku z planowanym szczepieniem, nie ma zaleceń wykonywania badań w kierunku SARS-CoV-2, tak u pacjenta (dziecka, osoby dorosłej), jak i u personelu ochrony zdrowia¹⁸.

2. CSR, czyli ile kosztuje odpowiedzialność

Jeszcze do niedawna idea CSR (ang. *Corporate Social Responsibility*, społeczna odpowiedzialność biznesu) była zarezerwowana dla świata biznesu i utożsamiana głównie z działalnością charytatywną i filantropijną oraz społecznie zaangażowanym marketingiem, którego kluczowym celem było budowanie pozytywnego wizerunku organizacji. Obecnie koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu ma dużo szersze znaczenie i obejmuje, oprócz zaangażowania społecznego, m.in. etykę prowadzenia biznesu i zasady *compliance*, warunki pracy i politykę HR, relacje z klientami i dostawcami oraz wpływ organizacji na środowisko naturalne. Przyjrzyjmy się najważniejszym pojęciom i zjawiskom związanym z CSR.

¹⁷ Serwis szczepienia.info, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/czy-szczepienie-przeciw-grypie-oraz-szczepienie-przeciw-pneumokokom-u-doroslych-mozna-zrealizowac-w-czasie-tej-samej-wizyty-szczepiennej/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

¹⁸ Serwis szczepienia.info <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/czy-mozna-wykonywac-szczepienia-ochronne-w-czasie-bezobjawowego-zakazenia-wirusowe-sars-cov-2/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

Wpływ na otoczenie

Według jednej z definicji, odpowiedzialna firma „dobrowolnie uwzględnia w swoich działaniach interesy społeczne, aspekty środowiskowe oraz relacje z różnymi grupami interesariuszy. Bycie społecznie odpowiedzialnym oznacza inwestowanie w zasoby ludzkie, w ochronę środowiska, relacje z otoczeniem firmy i informowanie o tych działaniach, co przyczynia się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa i kształtowania warunków dla zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego”¹⁹.

Kim są interesariusze?

Jednym z kluczowych pojęć pojawiających się w kontekście CSR są „interesariusze”. Interesariusze to otoczenie, w jakim funkcjonuje organizacja – grupy, na które jej decyzje mogą mieć wpływ (pozytywny lub negatywny), a które mogą mieć wobec niej różnego rodzaju oczekiwania, np.:

- ✓ pracownicy,
- ✓ klienci,
- ✓ udziałowcy, akcjonariusze firmy,
- ✓ kandydaci do pracy,
- ✓ dostawcy i podwykonawcy,
- ✓ konkurencja,
- ✓ decydenci i regulatorzy rynków,
- ✓ władze lokalne,
- ✓ media,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ społeczność lokalna.

W 2011 r. Komisja Europejska, odnawiając strategię Unii Europejskiej związaną z CSR, zdefiniowała to pojęcie jako „odpowiedzialność przedsiębiorstw za ich wpływ na społeczeństwo”. W CSR chodzi bowiem o to, by generując zysk, firmy uwzględniały w swoich działaniach nie tylko własne interesy, ale także dobro i potrzeby otoczenia. By brały odpowiedzialność za podejmowane decyzje i ich konsekwencje oraz dbały o przejrzystość we wszystkich obszarach swojego funkcjonowania.

CSR potwierdza, że w świecie biznesu potrzebna jest równowaga między wymiarem finansowym a niefinansowym, a powodzenie i reputacja firmy są ściśle związane nie tylko z tym, ile pieniędzy uda się zarobić firmie, ale także ze sposobem, w jaki to robi.

Obowiązkowe raportowanie

W 2014 r. unijna dyrektywa 2014/95/UE²⁰ nałożyła na wybrane firmy obowiązek publikowania informacji na temat kwestii środowiskowych, społecznych, pracowniczych, poszanowania praw człowieka i etycznych oraz ich uwzględniania w biznesowej działalności firm. To kolejny punkt zwrotny dla obszaru CSR, który dość jasno odpowiada na pytanie postawione na początku rozdziału – „dobrowolnie czy obowiązkowo?”. Bo chociaż Dyrektywa odnosi się na razie do wybranych organizacji, bardzo jasno pokazuje kierunek, w którym zmierzają standardy i przepisy prawne – rządzący coraz bardziej dzielą się odpowiedzialnością za zrównoważony rozwój z biznesem, który powinien aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu kluczowych kwestii i problemów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

¹⁹ Serwis PARP, <https://www.parp.gov.pl/csr> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

²⁰ Unijna dyrektywa 2014/95/UE („dyrektywa w sprawie ujawniania informacji niefinansowych”), która weszła w życie 1 stycznia 2017 r., nakłada obowiązek raportowania pozafinansowego na spółki zatrudniające ponad 500 osób (np. spółki notowane na warszawskiej GPW i Newconnect, banki, fundusze inwestycyjne i emerytalne, firmy ubezpieczeniowe), które spełniają dodatkowo jedno z kryteriów: przychody netto powyżej 40 mln EUR lub suma bilansowa powyżej 20 mln EUR.

Inwestowanie z sercem

Kolejnym zjawiskiem podkreślającym rangę CSR są specjalne indeksy giełdowe. Pierwszy z nich – Sustainability Index – stworzyła amerykańska firma Dow Jones w 1999 r. Dlaczego powstają takie indeksy? Ekspertki zwracają uwagę, że pomaga to w wyznaczeniu punktu odniesienia dla spółek prowadzących działania CSR, są także realną referencją dla tzw. inwestorów społecznie odpowiedzialnych. Indeks CSR powstał także w Polsce. WIG-ESG (dawniej: RESPECT Index) jest publikowany od 2009 r. na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. Trafiające do niego spółki przechodzą trzystopniową weryfikację prowadzoną przez GPW i Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych (SEG). Indeks promuje przedsiębiorstwa, których praktyki są oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, angażują się w ochronę środowiska, ochronę praw konsumenta, praw człowieka itd.

Z myślą o następnych pokoleniach

Często w dyskusjach o odpowiedzialności społecznej i odpowiedzialnym zarządzaniu, pojawia się termin „zrównoważony rozwój”. Zgodnie z definicją jest to „rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”. Początkowo podejście to ograniczało się do minimalizowania negatywnego wpływu gospodarki na środowisko naturalne, obecnie obejmuje aż 17 obszarów opisanych w Celach Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Goals*, SDGs), przyjętych przez ONZ w 2015 r. Ich kluczowym celem jest promocja i wsparcie działań zmierzających do bardziej zrównoważonego świata w długoterminowej perspektywie, czyli do 2030 r.

W pracy nad realizacją założeń Celów Zrównoważonego Rozwoju coraz prętniej włączają się firmy, samorządy oraz organizacje pozarządowe, wcielając w życie ideę partnerstwa międzysektorowego. Zadania każdego z sektorów – prywatnego, publicznego i społecznego – są nieco inne, często wiążą się z realizacją innych priorytetów i zadań. Dialog, szukanie wspólnych wartości i partnerska współpraca dają jednak zupełnie nowe możliwości wypełniania SDGs.

SDGs oddają trzy kluczowe wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy

Dobrowolnie czy obowiązkowo?

Są organizacje, które nie widzą potrzeby angażowania się w projekty i działania CSR. Ten obszar kojarzy się im jedynie z kosztami, związanymi np. ze stworzeniem skomplikowanych procedur i przeszkoleniem kadr, droższą produkcją i wyższymi cenami usług czy wygoszpodarowaniem środków na wsparcie działań lokalnych. Wielu liderów koncentruje się na bieżących celach i zyskach, nie patrząc na swoją działalność w szerszym kontekście. Pozostaje zatem zadać pytanie – czy takie organizacje mają szansę przetrwać we współczesnych, silnie konkurencyjnych warunkach rynkowych?

Okiem eksperta

Biznes coraz lepiej rozumie swoje zobowiązania wobec otoczenia

Marzena Strzelczak

Prezes Zarządu i Dyrektorka Generalna Forum Odpowiedzialnego Biznesu (FOB)

Najbardziej dojrzałe firmy rozumieją, że ich odpowiedzialność to dużo więcej niż produkty, jakość obsługi czy innowacje. Jeśli chcą się rozwijać długoterminowo, nie stać ich na bycie nieodpowiedzialnymi.

Słowo „odpowiedzialność” przywołujemy mówiąc o osobistych relacjach, często także w kontekście pracy. Zgodnie z definicją Słownika Języka Polskiego „to obowiązek moralny lub prawny odpowiadania za swoje lub czyjeś czyny oraz przyjęcie na siebie obowiązku zadbania o kogoś lub coś”. Słowo jest powszechnie używane, dobrze rozumiane, odnosi się do zachowań społecznie pożądanych. Czemu w kontekście biznesu pojawiają się wątpliwości dotyczące opłacalności odpowiedzialności? Opłacalności CSR, czyli społecznej odpowiedzialności biznesu, oraz zrównoważonego rozwoju, bo pojęcia te używane są wymiennie.

Związki odpowiedzialności z biznesem mają długą tradycję. Od starożytnych rozważań na temat państwa poprzez bliższe nam koncepcje, w tym tak często przywoływany przykład XIX-wiecznego przemysłowca Andrew Carnegiego (tak, tego od Carnegie Hall oraz licznych bibliotek, które także ufundował), który uważał, że obowiązkiem przedsiębiorców jest działalność na rzecz społeczeństwa. Z kolei „zrównoważony rozwój” rozumiany jako taki, „w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie” pojawił się w latach 80. XX wieku. Zakłada świadome kształtowanie relacji pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko oraz jakością życia, zakładając m.in. ścisły rachunek kosztów produkcji, w tym również z zasobów zewnętrznych, odwołuje się do teorii dobra publicznego.

W XXI wieku społeczna odpowiedzialność biznesu doczekała się swojej normy – ISO 26 000, którą kilka lat tworzyli eksperci z blisko 100 krajów. Dziś jest jedną z bardziej znanych, a Komisja Europejska rekomenduje ją przedsiębiorstwom. Zawiera wytyczne i definiuje szeroko odpowiedzialność organizacji – za wpływ podejmowanych przez nią decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko poprzez przejrzyste i etyczne postępowanie. Nie jest przeznaczoną do certyfikacji.

Choć wiele organizacji odwołuje się do CSR oraz ISO 26 000 w swojej misji i wartościach czy – coraz częściej – w strategiach biznesowych, w praktyce traktują go albo wybiórczo albo zgodnie z XIX-wiecznym, filantropijnym rozumieniem. Takie podejście do CSR naraża biznes na krytykę (np. działań nieetycznych), utratę zaufania, czasem prowadzi do bojkotów konsumenckich.

Współczesne wyzwania środowiskowe (np. te dotyczące klimatu czy bioróżnorodności) i społeczne (wynikające z pogłębiających się nierówności) sprawiają, że kwestionowany jest obowiązujący model mierzenia rozwoju wyrażany wielkością PKB. Uważa się, że nie uwzględnia on rzeczywistych kosztów np. degradacji środowiska naturalnego, wyczerpywania się ograniczonych zasobów oraz niewiele mówi o spójności społeczeństw. Coraz wyraźniej formułowane są także oczekiwania wobec korporacji, często potężniejszych niż niektóre państwa. Równocześnie, biznes coraz lepiej rozumie swoją odpowiedzialność wobec otoczenia i nieuchronność odchodzenia od perspektywy krótkoterminowych zysków.

Pandemia COVID-19 wypukliła wszystkie słabości naszej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, zwracając uwagę nie tylko na potrzebę solidarności społecznej i sprawdzonej wiedzy naukowej (co dobrze widać w badaniu FOB20), ale też na konieczność dbałości o środowisko i odpowiedzialnych zachowań biznesu. Firmy okazały się sprawne i zdały pierwszy egzamin z zaangażowania, dostosowując się do nowej sytuacji. Umożliwiają pracę zdalną, tworząc procedury gwarantujące bezpieczeństwo, także błyskawicznie reagując na potrzeby otoczenia. Ale w świecie pełnym niepewności czekają już kolejne sprawdziany. Jakie będą przyszłoroczne budżety, w tym te dotyczące zatrudnienia, zaangażowania społecznego, rozwiązań prośrodowiskowych? Najbardziej dojrzałe firmy rozumieją, że ich odpowiedzialność to dużo więcej niż produkty, jakość obsługi czy innowacje. Jeśli chcą się rozwijać długoterminowo, nie stać ich na bycie nieodpowiedzialnymi.

3. Odpowiedzialna przedsiębiorczość

Małe i średnie przedsiębiorstwa tworzą niemal połowę polskiego PKB. Jak wynika z opracowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) „Raportu o stanie sektora MŚP w Polsce”, w sektorze jest już ponad 2,1 mln podmiotów, w których zatrudnienie znajduje prawie 10 mln osób²¹.

Wzrost sektora małych i średnich przedsiębiorstw w ostatnich latach sprawił, że również mniejsze firmy zaczęły uwzględniać w swoich strategiach działania społecznej odpowiedzialności biznesu. Świadomi przedsiębiorcy rozumieją, że prowadzenie jakiegokolwiek

²¹ Badanie pt. „Koronawirus – opinie Polaków i ocena działań” przygotowane na zlecenie Forum Odpowiedzialnego Biznesu przeprowadziło ARC Rynek i Opinia. Badanie zostało zrealizowane w dn. 25.03.2020 r. – 30.03.2020 r. metodą CAWI na losowej kwocie próbie Polaków w wieku od 18 do 65 lat, reprezentatywnej pod względem płci, wieku, wykształcenia, wielkości miejsca zamieszkania oraz regionu (N = 1019)

działalności biznesowej wiąże się z wpływem na cały ekosystem, niezależnie od tego, czy firma zatrudnia dziesięć, sto czy tysiąc osób. Dla takich liderów CSR wynika z jasno zdefiniowanych wartości i stanowi podstawę budowania kultury organizacyjnej firmy.

Społecznie odpowiedzialny sektor MŚP

- ✔ Co roku wzrasta liczba firm zgłaszających praktyki CSR do raportu „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki” Forum Odpowiedzialnego Biznesu. W 2019 r. praktyki takie zgłosiło 214 firm, z czego 55 przedsiębiorców z sektora MŚP.
- ✔ W cyklicznie organizowanym konkursie „Firma Dobrze Widziana” Business Centre Club startuje corocznie kilkadziesiąt firm, głównie z obszaru MŚP.
- ✔ Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości nagradza co roku kilkaset firm i liderów sektora MŚP w konkursie „Przedsiębiorstwo Fair Play”. Projekt organizowany jest od ponad 20 lat, a jego ideą jest zachęcenie wszystkich firm w Polsce do etycznych zachowań na poziomie wewnętrznym i zewnętrznym, dbałości o środowisko naturalne oraz budowania pozytywnych relacji ze społecznością lokalną.

Co polscy przedsiębiorcy myślą o CSR?

Można przypuszczać, że prędzej czy później każda firma – niezależnie od wielkości – będzie musiała uwzględnić w swej strategii działania CSR. Wpłyną na to zarówno uwarunkowania społeczne, np. oczekiwania coraz bardziej świadomych pracowników i klientów, jak i systemowe, tj. zmiany w prawie i zasadach związanych np. z koniecznością uzyskania odpowiednich certyfikatów czy raportowaniem. Jak przygotowani są do tego polscy przedsiębiorcy? Opublikowany w 2019 r. raport „CSR w MŚP. Pod lupą²²” diagnozuje stan wiedzy polskich przedsiębiorców na temat społecznej odpowiedzialności biznesu, określa potencjał, wyzwania i bariery związane z tym zjawiskiem w sektorze MŚP.

Brak wiedzy, środków i czasu

- ✔ Aż 71 proc. badanych przedsiębiorców nie zna definicji CSR. Dopiero po zapoznaniu się z nią 67 proc. ankietowanych deklaruje, że działa w myśl tej idei.
- ✔ Najaktywniejsi w projektach CSR są przedstawiciele branży HoReCa (83 proc.) i transportowej (76 proc.), najrzadziej działania takie realizują firmy handlowe (55 proc.).
- ✔ Tylko 7 proc. badanych firm ma odrębną strategię CSR, 10 proc. firm uwzględniło zagadnienia CSR w strategii biznesowej.
- ✔ 59 proc. firm realizujących działania CSR nie ma wyznaczonego na ten cel budżetu.
- ✔ Motywacją do prowadzenia działań CSR są m.in.: budowanie dobrego wizerunku firmy (73 proc.), zwiększenie znajomości marki (72 proc.), pomoc potrzebującym (65 proc.), dbałość o środowisko (61 proc.), dbałość o pracowników i fluktuację kadr (58 proc.).
- ✔ Kluczowe bariery do wdrażania działań CSR-owych to przede wszystkim: brak wiedzy (71 proc.), środków finansowych (69 proc.) i czasu (50 proc.).
- ✔ Dla ponad połowy firm, największym ułatwieniem skłaniającym do podjęcia aktywności CSR, byłoby pozyskanie zewnętrznego finansowania (57 proc.)²³.

²² „Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce 2020”, PARP, 2020 r.

²³ Badanie „CSR w MŚP. Pod lupą” zostało zrealizowane przez Ecorys Polska na zlecenie EFL S.A. na reprezentatywnej grupie 500 firm dobranych w sposób losowo-kwotowy. 40 proc. stanowili mikroprzedsiębiorcy zatrudniający do 9 osób, tyle samo mali przedsiębiorcy zatrudniający do 49 osób, a 20 proc. średni przedsiębiorcy z maksimum 249 osobami na pokładzie. Badanie wykonano metodą ilościową, techniką CATI w dn. 20.05-8.07 2019 r.

Okiem
eksperta

Odpowiedzialności nie determinuje wielkość firmy

Agnieszka Siarkiewicz

Starsza Menedżerka ds. komunikacji i promocji oraz programów organizacji Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Od 18 lat Forum Odpowiedzialnego Biznesu wydaje największy w Polsce przegląd CSR, czyli Raport „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”. Do publikacji swoje działania mogą zgłaszać również firmy z sektora MŚP. W ostatniej edycji stanowiły jedną czwartą wszystkich przedsiębiorstw.

Sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw stanowi zdecydowaną większość firm w Polsce, bo aż 99 proc. Ich działania z zakresu odpowiedzialności społecznej, środowiskowej czy też ładu organizacyjnego mogą mieć bardzo istotny wpływ na otoczenie i interesariuszy.

Należy wskazać kilka aspektów rozwoju CSR w sektorze MŚP. Charakteryzuje się on bardziej intuicyjnym niż strategicznym podejściem do odpowiedzialnego biznesu. Firmy z sektora MŚP często nie określają swoich działań jako CSR. Może to częściowo wynikać z niższej świadomości samego pojęcia, ale także z mniej ustrukturyzowanego podejścia do zagadnień CSR i działań na mniejszą skalę. MŚP starają się raczej być „dobrym sąsiadem”, angażując się w wybrane działania na rzecz społeczności, z których pochodzą pracownicy i ich rodziny. To również zaleta firm z sektora MŚP w zakresie CSR. Lokalność funkcjonowania sprawia, że bardzo dobrze znają one problemy obecne w swoim otoczeniu i mogą na nie adekwatnie reagować.

Bodźcem do działania MŚP zgodnie z zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu są również więksi kontrahenci. Ich kultura organizacyjna określa pewne zasady czy procedury, których spełnienia wymaga się np. od dostawców. Zebrane są zazwyczaj w formie kodeksu postępowania i dotyczą m.in. przestrzegania standardów etycznych, przejrzystości, godnych warunków zatrudnienia czy ochrony środowiska. Duże firmy prowadzą specjalne działania edukacyjne dla swoich dostawców, ale również ich audytują pod kątem wdrożenia zasad odpowiedzialnego biznesu. Dzięki temu CSR staje się częścią funkcjonowania mniejszych podmiotów na rynku.

Odpowiedzialność dużych przedsiębiorstw wobec mniejszych kontrahentów ma ogromne znaczenie także teraz, w czasie pandemii. Według wyników badania „Koronawirus – opinie Polaków i ocena działań” Forum Odpowiedzialnego Biznesu ze stwierdzeniem, że „pandemia pokazała, że mikro-, małe i średnie firmy w sytuacjach kryzysu są najbardziej narażone na niekorzystne zmiany” zgadza się 71 proc. ankietowanych. Obecnie obserwujemy kolejne dobre praktyki CSR dużych firm wspierających swoich kontrahentów. Dotychczasowe mechanizmy współpracy, oparte na wspólnych wartościach mogą więc służyć wzmocnieniu biznesu.

Długoterminowa inwestycja

Pandemia koronawirusa będzie najpewniej skutkować pogorszeniem kondycji finansowej wielu przedsiębiorstw. Dla niektórych z nich będzie to powód, by zrezygnować z wdrażania lub kontynuowania podjętych wcześniej działań z zakresu CSR. Jeżeli jednak społeczna odpowiedzialność biznesu rozumiana jest jako długofalowa, niezależna od koniunktury, przynosząca korzyści strategia, a nakłady finansowe związane z CSR traktowane są jako zwracająca się inwestycja, przedsiębiorca zastanowi się nad tym dwa razy. W tym rozumieniu CSR nie ma bowiem nic wspólnego z marketingiem i PR-em, a stanowi integralną część biznesowej działalności, odpowiedź na społeczne oczekiwania.

Najbardziej zaawansowanym stadium wdrażania idei CSR w firmie jest etap, w którym strategia odpowiedzialności biznesowej określa standardy etyczne, wiąże się ze zidentyfikowanymi ryzykami i wyznacza sposoby ich zapobiegania, wspiera budowanie trwałych relacji z otoczeniem.

O czym pamiętać wdrażając strategię CSR?

Etap 1: ANALIZA I DIAGNOZA

- ✓ Audyt wewnętrzny, w tym identyfikacja obecnych działań i dobrych praktyk CSR.
- ✓ Analiza otoczenia, badanie potrzeb i oczekiwań kluczowych grup interesariuszy.
- ✓ Określenie kontekstu, priorytetów, szans i ryzyka oraz odbiorców działań.
- ✓ Zdefiniowanie kluczowych obszarów działalności przedsiębiorstwa, w których mogą zostać podjęte działania CSR.

Etap 2: PLANOWANIE DZIAŁAŃ

- ✓ Opracowanie celów, strategii i planu działań.
- ✓ Zabezpieczenie odpowiednich zasobów, określenie budżetu, stworzenie odpowiednich procedur.
- ✓ Określenie zasad komunikacji z otoczeniem, w tym standardy raportowania postępów prac.
- ✓ Przygotowanie zasad badania efektywności działań.

Etap 3: WDROŻENIE

- ✓ Wdrożenie stworzonej strategii.
- ✓ Komunikacja postępów.

Etap 4: EWALUACJA

- ✓ Cykliczne badanie efektów i korzyści działań.
- ✓ Wprowadzanie niezbędnych zmian i udoskonaleń w strategii CSR zgodnie z wynikami badań.

Pracownicy – kluczowi interesariusze firmy

Pracownicy firmy zajmują szczególne miejsce wśród interesariuszy, a integracja strategii biznesowej firmy, strategii HR oraz strategii CSR ma znaczący wpływ na długookresową efektywność finansową organizacji, jej stabilny rozwój i funkcjonowanie oraz konkurencyjność. Dobrym testem na realizowanie zasad społecznej odpowiedzialności biznesu w praktyce są trudne, kryzysowe sytuacje. To właśnie wtedy widać, na ile społeczna odpowiedzialność to element strategiczny, a na ile dodatkowy element kreowania wizerunku.

CSR w miejscu pracy to m.in.:

- ✔ wywiązywanie się ze wszystkich zasad i obowiązków określonych w odpowiednich zapisach prawnych,
- ✔ jasne zasady awansów, równy dostęp do szkoleń i programów rozwojowych,
- ✔ angażowanie pracowników w procesy decyzyjne związane z funkcjonowaniem firmy,
- ✔ spójna, otwarta, transparentna komunikacja wewnętrzna,
- ✔ troska o pracowników – ich rozwój, zdrowie, bezpieczeństwo, *work-life balance*, czyli zachowanie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym,
- ✔ dobre traktowanie zespołu, partnerskie relacje, budowanie kultury organizacyjnej opartej na wzajemnym szacunku – od momentu zatrudnienia aż po odejście z pracy,
- ✔ wolontariat pracowniczy,
- ✔ zarządzanie różnorodnością.

Dobro, które wraca, czyli co zyskuje przedsiębiorca

Ponieważ realizację programów CSR należy rozumieć jako inwestycję w budowanie wartości organizacji i konsekwentne zwiększanie jej konkurencyjności, efekty CSR najlepiej oceniać w perspektywie długofalowej. W takim ujęciu korzyści płynące z realizacji spójnej strategii działań CSR są oczywiste.

- ✔ **Reputacja na wagę złota.** Projekty CSR i przejrzystość działań we wszystkich obszarach funkcjonowania firmy pozwalają budować wiarygodność i pożądany wizerunek wśród kluczowych interesariuszy firmy.
- ✔ **Przewaga konkurencyjna.** CSR to nie tylko „odruch serca”. To jeden ze skutecznych sposobów budowania swojej pozycji na regionalnych i światowych rynkach. To szczególnie ważne, jeżeli przedsiębiorca myśli o ekspansji międzynarodowej w krajach, gdzie idea CSR jest bardziej powszechna niż w Polsce.
- ✔ **Dodatkowy kapitał w zasięgu ręki.** CSR może stanowić jeden z argumentów np. przy pozyskiwaniu środków na rozwój firmy. Dla wielu inwestorów i kredytodawców, wiarygodność finansowa firmy jest równie ważna, co dobre relacje z otoczeniem i przejrzyste zasady zarządzania firmą.

- ✔ **Lojalności konsumentów.** Ostatnie lata to zdecydowany wzrost świadomości konsumentów, którzy zwracają uwagę nie tylko na cenę produktów i usług, ale także na to, co stoi za marką. Zbudowanie i utrzymanie zaufania dla firmy to dziś jedno z największych wyzwań rynkowych!
- ✔ **Uznanie społeczności lokalnej.** Społeczność lokalna, czyli najbliższe otoczenie organizacji, to jedna z najważniejszych grup interesariuszy. Dobrze mieć ją po swojej stronie. Rozumienie największych wyzwań społeczności, której jest się częścią i wsparcie w ich rozwiązywaniu zdecydowanie w tym pomaga.
- ✔ **Odpowiedzialność w DNA organizacji.** CSR oznacza wyższe standardy i bardziej zaawansowaną, partnerską, opartą na zaufaniu i transparentności kulturę organizacyjną firmy. Ta z kolei – stanowiąc coraz ważniejszy element motywowania pozafinansowego – przyciąga do organizacji i zatrzymuje w niej najbardziej wartościowych pracowników.

Okiem
eksperta

Odpowiedzialne prowadzenie biznesu zwiększa konkurencyjność przedsiębiorstwa

Agnieszka Gąsior-Mazur
Prezes Lubelskiego Klubu Biznesu

CSR to znak naszych czasów – zmienia się świadomość klientów i pracowników, którzy oczekują od biznesu realizowania finansowych ambicji w zrównoważony sposób. Sposób, w którym zarządzający i właściciele nie patrzą jedynie na liczby, ale zauważają także potrzeby otoczenia i włączają się w ich zaspokajanie.

Społeczna odpowiedzialność podmiotów gospodarczych stanowi zagadnienie coraz bardziej inspirujące przedstawicieli świata biznesu do poszukiwania innowacyjnego prowadzenia działalności, w którym ważnym elementem jest poszanowanie różnych grup interesariuszy oraz środowiska naturalnego. Właściwy dobór i stosowanie zasad oraz procedur z zakresu społecznej odpowiedzialności zapewnia zarządzającym przedsiębiorstwami, jak i otoczeniu szereg korzyści, ułatwia także stabilne i efektywne funkcjonowanie na coraz bardziej wymagającym rynku.

W dzisiejszych czasach każde przedsiębiorstwo musi uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów i rozszerzać działalność poza zwykłe działania rynkowe. Nie chodzi oczywiście o traktowanie spółki jak instytucji dobroczynnej, ale raczej o wskazanie wyjątkowego wkładu, jaki firma może wnieść, przyczyniając się do rozwiązywania ważnych zadań społecznych. To zdecydowanie więcej niż filantropia, ponieważ wymaga to kreatywności.

Warto zdać sobie sprawę, że CSR znacząco wpływa na konkurencyjność przedsiębiorstwa. W jaki sposób? CSR to umiejętność pogodzenia zarządzania firmą z budowaniem pozytywnych relacji z otoczeniem – pracownikami, społecznością lokalną, decydentami itp. Im sprawniej radzi sobie z tym organizacja, im lepszy ma na to plan, tym więcej zyskuje. W tym wypadku „sprawniej” oznacza, że słucha otoczenia, ma plan na działania CSR, postrzega je w perspektywie długoterminowej i nie uzależnia ich realizacji od zysku. W ten sposób przyciąga i jest w stanie zatrzymać wartościowych pracowników i partnerów, zyskuje szacunek i sympatię klientów, staje się ważnym elementem ekosystemu społeczno-biznesowego w regionie. Co więcej – to właśnie biznes odgrywa główną rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych i środowiskowych.

Dlatego właśnie warto wprowadzić CSR do strategii biznesowej. Małe firmy często mają lokalny rodowód, funkcjonują w miejscu, gdzie żyją i mieszkają ich właściciele i pracownicy, są więc blisko lokalnych spraw. Warto postawić na wsparcie projektów lokalnych. Warto też tworzyć takie warunki pracy, w których pracownicy otoczeni są szeroko rozumianą troską. To przecież oni są naturalnymi ambasadorami firm, od nich też zależy kondycja przedsiębiorstwa.

Efekty CSR w praktyce

W 2017 r. PARP podsumował pięcioletni projekt „Zwiększenie konkurencyjności regionów poprzez społeczną odpowiedzialność biznesu” promujący działania CSR wśród polskich małych i średnich przedsiębiorstw, realizowany w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Jak czytamy w publikacji „Dobry biznes, czyli CSR w MŚP”: *po dwóch naborach wniosków przeprowadzone zostało badanie ewaluacyjne, którego przedmiotem było m.in. podsumowanie rezultatów projektów zrealizowanych przez beneficjentów wsparcia udzielonego na wdrożenie CSR. Dla większości beneficjentów realizacja projektu CSR była szansą na rozszerzenie zakresu działalności – ponad połowa beneficjentów pozyskała nowych klientów i wprowadziła nowe produkty i usługi, a blisko połowa – rozwinęła nowe obszary działalności. 25 proc. beneficjentów weszło na nowe rynki. (...) Firmy, które zrealizowały działania skierowane na poprawę relacji z pracownikami, podkreślają podniesienie satysfakcji i zaangażowania pracowników – co przełożyło się na ich wydajność i chęć do generowania pomysłów na usprawnienie funkcjonowania organizacji. Realizacja projektów pozwoliła firmom wzmocnić relacje z otoczeniem, w którym funkcjonują oraz podjąć długotrwałą współpracę z partnerami zewnętrznymi. (...) Przedsiębiorcy wskazywali również na korzyści finansowe, tj. obniżenie kosztów, większy zysk brutto, wzrost przychodów ze sprzedaży produktów i usług²⁴.*

²⁴ Raport „Dobry biznes, czyli CSR w MŚP”, 2017, PARP.

4. Więcej niż biznes

Za rozwój społeczeństwa odpowiedzialny jest każdy sektor, dlatego podejście utożsamiające CSR jedynie z działalnością biznesową jest zdecydowanie zbyt wąskie. Idea i zasady społecznej odpowiedzialności powinny obejmować jak najwięcej podmiotów, w tym np. Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST).

Dekadę temu, w 2010 r. Międzynarodowa Organizacja Standaryzacyjna (ang. International Organization for Standardization, ISO) opracowała normę ISO 26000. Norma ta nie stanowi certyfikacji, jest to raczej zbiór praktyk i zasad porządkujących zagadnienia odpowiedzialności społecznej i środowiskowej. Co ważne – nie tylko w świecie biznesu.

Norma ISO 26000 została stworzona dla wszystkich organizacji: biznesowych, administracji rządowej i samorządowej oraz trzeciego sektora.

Norma definiuje CSR jako „odpowiedzialność organizacji za wpływ jej decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko zapewniona przez przejrzyste i etyczne postępowanie, które przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w tym dobrobytu i zdrowia społeczeństwa, uwzględnia oczekiwania interesariuszy, jest zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami postępowania oraz zintegrowane z działaniami organizacji i praktykowane w jej relacjach”.

Obszary CSR według normy ISO 26 000

- ✓ Ład organizacyjny
- ✓ Prawa człowieka
- ✓ Stosunki pracy
- ✓ Środowisko
- ✓ Sprawiedliwe praktyki rynkowe
- ✓ Relacje z konsumentami
- ✓ Zaangażowanie społeczne i rozwój lokalnej społeczności

Odpowiedzialność w DNA, czyli CSR w samorządach

Abstrahując od ISO 26 000, odpowiedzialność JST wobec społeczeństwa jest wpisana w istotę ich ustrojowej koncepcji, w której najczęściej wskazywanymi wymiarami są: transparentność, legalność, rozliczalność i skuteczność podejmowanych decyzji. Taki stosunek do odpowiedzialności społecznej JST wydaje się jednak niewystarczający. Lokalna społeczność oczekuje, aby koncentrować się na jej problemach i potrzebach. Odpowiedzialny samorządowiec rozumie więc, że jego podstawowym zadaniem jest nie tyle wykonywanie ustaw, co stwarzanie warunków do pomnażania szeroko rozumianego

kapitału regionu i zrównoważonego rozwoju wszystkich członków wspólnoty. Fundamentem takiego zarządzania na poziomie lokalnym jest zaspokajanie bieżących i przyszłych potrzeb społeczności związanych np. z edukacją, zdrowiem czy ochroną środowiska oraz budowanie trwałych relacji z mieszkańcami, partnerami społecznymi i biznesowymi.

CSR w samorządach to nic innego jak dążenie do zapewnienia wszystkim mieszkańcom jednakowego dostępu do jak najlepszej jakości usług publicznych. Jest to możliwe jedynie dzięki ścisłej współpracy władz lokalnych z mieszkańcami regionu. Zadaniem władz jest tworzenie takiej kultury organizacyjnej, która – w oparciu o przejrzyste zasady, partnerskie relacje, wzajemne zaufanie i standardy komunikacji, które zachęcają do dialogu i debaty – będzie sprzyjać zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i zrównoważonemu rozwojowi regionu.

Odpowiedzialność przekłada się na zyski!

Standardy CSR powinny stać się sposobem funkcjonowania władz lokalnych i zarządzania miastem, gminą, powiatem czy województwem. Wspiera to zrównoważony rozwój regionu i – tak jak w przypadku świata biznesu – niesie szereg korzyści, w tym m.in.:

- ✔ budowanie pozytywnego wizerunku w oczach społeczności lokalnej, instytucji samorządowych, mediów, a także szeroko rozumianej opinii publicznej, co przekłada się na wzrost poparcia dla lokalnych władz,
- ✔ poprawę relacji z przedsiębiorcami, inwestorami, organizacjami i mieszkańcami, co powoduje większe zaangażowanie wszystkich tych grup w lokalne sprawy, sprzyja inwestycjom i osiedlaniu się w regionie,
- ✔ wzrost zaangażowania i motywacji do pracy wśród pracowników urzędów, przekładające się na dostęp do lepszej jakości usług publicznych,
- ✔ zmniejszanie poziomu wykluczenia społecznego,
- ✔ budowanie kapitału społecznego regionu,
- ✔ lepsze zdrowie i samopoczucie, wzrost zadowolenia z życia społeczności lokalnej,
- ✔ polepszenie warunków życia i stanu środowiska naturalnego.

**Okiem
eksperta**

Odpowiedzialność za wspólnotę

Tadeusz Joniewicz

Menedżer ds. zarządzania wiedzą
w Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Jeżeli będziemy CSR rozumieć szerzej, jako odpowiedzialność za swoje działania i zarządzanie swoim wpływem na otoczenie, to widzimy, że pole do działania jest znacznie szersze i obejmuje cały szereg aktywności, które mogą pozytywnie wpłynąć na pracowników, mieszkańców, czy lokalny biznes.

Spółeczna odpowiedzialność biznesu, wbrew nazwie, już od dłuższego czasu nie dotyczy tylko i wyłącznie przedsiębiorstw. Odnosić się może zarówno do organizacji pozarządowych, administracji rządowej, jak i jednostek samorządu terytorialnego. Wynika to z faktu, że założenia CSR, czyli – opierając się na definicji proponowanej przez Komisję Europejską – odpowiedzialność za wpływ na społeczeństwo, odnoszą się do wszelkiego rodzaju organizacji i nie ma powodu, aby ograniczały się jedynie do biznesu. Odwracając tę definicję wychodzimy bowiem od wpływu, jaki organizacja ma na swoje otoczenie, a przecież w każdym z sektorów taki wpływ będzie bardzo duży.

Warto też powołać się na Cele Zrównoważonego Rozwoju przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2015 r., które opisują konieczne do wprowadzenia na świecie zmiany poprawiające warunki życia wszystkich ludzi przy jednoczesnym zachowaniu przyrody w możliwie nienaruszonym stanie. Odnoszą się one przede wszystkim do państw i administracji, gdyż to właśnie te ogrady w największej mierze wpływają na jakość życia swoich obywateli.

Gdy patrzemy na CSR w jednostkach samorządu terytorialnego, widzimy jego specyfikę związaną z faktem, że celem istnienia JST jest zaspokajanie potrzeb obywateli, co już częściowo się w CSR wpisuje. To jest absolutne minimum i od jednostek samorządowych musimy przede wszystkim wymagać, aby sprawnie spełniały swoje podstawowe funkcje. Jeżeli jednak będziemy CSR rozumieć szerzej, jako odpowiedzialność za swoje działania i zarządzanie swoim wpływem na otoczenie to widzimy, że pole do działania jest znacznie szersze i obejmuje cały szereg aktywności, które mogą pozytywnie wpłynąć na pracowników, mieszkańców czy lokalny biznes.

Mogą to być dodatkowe świadczenia dla pracowników, działania na rzecz zwiększania dostępności do urzędów dla osób z niepełnosprawnościami czy rodziców z dziećmi, ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko, albo po prostu rezygnacja z niepotrzebnych wydatków.

Istotnym narzędziem w JST są zrównoważone zamówienia publiczne, które dają możliwość pośredniego wpływu na warunki pracy przy realizacji inwestycji, czy zmniejszanie śladu środowiskowego zamawianych produktów. Jest to ogromny obszar działania, wciąż w Polsce niewykorzystany.

Kolejnym ważnym narzędziem jest też oddziaływanie na otoczenie lokalne poprzez ogromne możliwości komunikacyjne umożliwiające dotarcie z przekazem do mieszkańców. Bardzo dobrze było to widoczne podczas pandemii, gdy możliwość informowania mieszkańców o zasadach bezpiecznego zachowania była istotnym elementem funkcjonowania wszystkich instytucji.

Dlatego warto, aby także jednostki samorządu terytorialnego uwzględniły narzędzia i zasady CSR w swojej bieżącej działalności, gdyż ułatwi to budowanie relacji z otoczeniem i przyniesie korzyści zarówno mieszkańcom, jak i samym instytucjom.

Strategiczne zaangażowanie społeczne

Jedną z wytycznych społecznej odpowiedzialności biznesu zawartych w normie ISO 26 000 jest zaangażowanie w rozwój społeczności lokalnej. Może on polegać m.in. na tworzeniu miejsc pracy, inwestycjach społecznych, szerzeniu edukacji, promowaniu kultury i sztuki, dostarczaniu i upowszechnianiu działań profilaktycznych i usług zdrowotnych dla społeczności. Niezależnie od wyzwania, do tematu warto podejść w sposób długofalowy, planując działania w oparciu o wnioski z wnikliwej analizy potrzeb wszystkich grup interesariuszy. Trzeba też pamiętać, że strategia zaangażowania społecznego w regionie powinna być poddawana regularnej ewaluacji i dopasowywana do zmieniającej się struktury oczekiwań społeczności.

Ważne elementy strategii zaangażowania społecznego

1. Zdefiniowanie priorytetów działań prospołecznych i analiza potrzeb społeczności lokalnej.
2. Określenie celów i priorytetowych obszarów zaangażowania.
3. Zidentyfikowanie kluczowych grup interesariuszy – odbiorców działań i wspierających działania partnerów.
4. Opracowanie szczegółowego harmonogramu działań wdrożeniowych oraz zdefiniowanie narzędzi i kanałów komunikacji, które zostaną wykorzystane.
5. Ustalanie budżetu.
6. Określenie narzędzi raportowania i ewaluacji.

Odpowiedzialność za instytucje publiczne

Kompetencje JST są bardzo szerokie, z czego nie zawsze zdajemy sobie sprawę. I tak, w gestii samorządów, oprócz spraw związanych np. z ładem przestrzennym, ochroną środowiska, promocją kultury czy transportem i infrastrukturą drogową, znajdują się także tak ważne obszary, jak m.in.:

- ✔ ochrona zdrowia, tj. zapewnienie mieszkańcom podstawowej opieki zdrowotnej, działania związane z profilaktyką i promocją zdrowia, opracowywanie i ocena programów zdrowotnych, wdrażanie programów szczepień, prowadzenie szpitali,
- ✔ działania z zakresu pomocy społecznej, w tym diagnozowanie problemów społecznych, rozwój infrastruktury Domów Pomocy Społecznej oraz ośrodków wsparcia,
- ✔ edukacja publiczna – odpowiedzialność za przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, zakładanie i prowadzenie publicznych zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli.

Zakres zadań zależy oczywiście od rodzaju jednostki terytorialnej – inny poziom uprawnień i zobowiązań będzie mieć gmina, powiat i samorząd wojewódzki. Niezależnie od kompetencji, poziomu zobowiązań i uprawnień – samorząd występuje tu w roli opiekuna instytucji publicznych, np. szpitali, przychodni, ośrodków wsparcia, bibliotek i placówek szkolnych. Warto zatem pamiętać o tych organizacjach, projektując standardy i aktywności CSR – zarówno pod kątem pracowników, jak i odbiorców prowadzonych przez te organizacje działań.

5. CSR – recepta na zdrowie

W 2019 r., w 4. rocznicę ogłoszenia przez Organizację Narodów Zjednoczonych wspomnianych już wcześniej Celów Zrównoważonego Rozwoju, ARC Rynek i Opinia oraz Forum Odpowiedzialnego Biznesu opublikowały wyniki badania²⁵ na temat tego, co z tzw. Agendy 2030 Polacy uznają za tematy priorytetowe. Z raportu wynika, że najwyżej (26%) zostały ocenione kwestie odnoszące się do zdrowia i jakości życia, czyli „zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu” – zagrożnienia określone w Celu nr. 3.

To kolejny dowód na to, że działania prozdrowotne powinny znaleźć się w strategiach działania odpowiedzialnych organizacji, niezależnie od tego czy reprezentują sektor prywatny, publiczny lub pozarządowy. I tak się dzieje. Szeroko pojęta profilaktyka zdrowotna jest tematem coraz częściej podejmowanych przez korporacje i mniejsze firmy, samorządy lokalne oraz fundacje i stowarzyszenia CSR-owych działań. To bardzo dobry kierunek. Angażując się w profilaktykę zdrowotną, w tym szczególnie profilaktykę chorób zakaźnych, można bowiem wpłynąć na podniesienie jakości życia pracowników, społeczności lokalnej i całego społeczeństwa.

Okiem eksperta

Mówiąc językiem biznesu, CSR się po prostu opłaca

Rafał Kulczycki

Dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie

Jako jedna z najstarszych i najbardziej licznych Izb w Krakowie stwarzamy także przestrzeń do współpracy i realizacji projektów międzysektorowych. Wspólne działanie w obszarze CSR jest kluczowe, bo synergia sprzyja uzyskiwaniu lepszych rezultatów.

²⁵ Badanie „Konsumenci a gospodarka obiegu zamkniętego” przeprowadziło ARC Rynek i Opinia pod patronatem merytorycznym Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Badanie zostało zrealizowane metodą CAWI (ankiety online na ePanel.pl), na reprezentatywnej pod względem płci, wieku, wykształcenia, wielkości miejsca zamieszkania oraz regionu grupie Polaków w wieku od 18-65, N=1001. Termin realizacji: 7.08.2019-18.08.2019 r.

Pokutuje przekonanie, że tylko duże korporacje angażują się w programy CSR, nakierowane na różne obszary – ekologię, ochronę zdrowia, bezpieczeństwo drogowe itp. Tymczasem małe i średnie przedsiębiorstwa bardzo często prowadzą działania CSR, nie nazywając ich po prostu w ten sposób. Kolejnym zjawiskiem zaciemniającym taką statystykę jest nie zawsze skuteczna komunikacja, przekaz płynący od przedsiębiorców MŚP na temat działań CSR firmy i jej pracowników. Warto dzielić się dobrymi praktykami i inspirować innych, warto, bo takich przykładów jest naprawdę sporo. A przede wszystkim warto edukować i promować, bo na tym polu, jak pokazuje nasza codzienność jest najwięcej do zrobienia. Jako Izba staramy się to robić, przy czym mówimy wprost, językiem biznesu, że to się po prostu opłaca! Liczę na to, że dzięki temu świadomość społecznej odpowiedzialności biznesu, jej celów i korzyści, będzie rosła.

Już dziś mamy w Izbie wiele dobrych praktyk CSR realizowanych przez nasze firmy np. w obszarze zdrowia. Dragon Polska od lat inwestuje w profilaktykę chorób zakaźnych, prowadząc akcje szczepień ochronnych przeciwko grypie dla chętnych pracowników. Firma prowadzi też działania edukacyjne uświadamiając korzyści szczepień. Dzięki temu liczba osób zainteresowanych szczepieniami rośnie z roku na rok. Ten przykład pokazuje sens działań edukacyjnych i konsekwentnego zaangażowania w projekty długofalowe. Akcje szczepień ochronnych prowadzi także krakowska spółka Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji. To bardzo wartościowa inicjatywa, pokazująca dużą odpowiedzialność władz spółki, której pracownicy mają przecież bardzo wiele kontaktów z mieszkańcami Krakowa.

Jako jedna z najstarszych i najbardziej licznych Izb w Krakowie stwarzamy także przestrzeń do współpracy i realizacji projektów międzysektorowych. Wspólne działanie w obszarze CSR jest kluczowe, bo synergia sprzyja uzyskiwaniu lepszych rezultatów. Izba Przemysłowo-Handlowa jest doskonałym przykładem, że takie inicjatywy mają sens. Od lat angażujemy się w projekt Zdrowie Człowiek Profilaktyka. W tym roku, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym w czasie pandemii COVID-19 i odpowiadając pozytywnie na sygnały ze strony pracodawców, podjęliśmy rozmowy z Urzędem Miasta Krakowa, aby zapewnić pensjonariuszom DPS-ów szczepienia przeciw pneumokokom. Dzięki wspólnym wysiłkom powstał projekt programu zapewniającego ochronę przed infekcjami pneumokokowymi, będącymi jedną z głównych przyczyn groźnego dla zdrowia i życia zapalenia płuc. Cieszę się, że miasto wykazało się ogromną otwartością na tę inicjatywę.

Odpowiedzialna polityka pracownicza to znacznie więcej niż BHP

Odpowiedzialność za zdrowie pracowników to jeden z podstawowych obowiązków pracodawców, określony w art. 207. § 2. Kodeksu pracy. Obligatoryjne zadania związane z bezpieczeństwem i higieną pracy to m.in.: organizacja szkoleń dla pracowników z zakresu BHP, wstępne, okresowe i kontrolne badania lekarskie, zapewnienie odpowiednich dla zdrowia warunków pracy oraz ergonomicznego stanowiska, informowanie o zagrożeniach związanych z piastowanym stanowiskiem pracy oraz minimalizowanie ryzyka chorób zawodowych.

Wiele firm włącza obszar BHP w swoją strategię CSR. Znacznie wykraczając poza zobowiązania prawne, poszerzają one katalog działań związanych z ochroną zdrowia załogi. Bo odpowiedzialni pracodawcy dbają o zdrowie zatrudnionych na równi z ich rozwojem i kompetencjami. Jak pokazują badania, jest to zgodne z tym, czego oczekują pracownicy od swojego pracodawcy w obszarze tzw. benefitów, dodatkowych świadczeń pozapłacowych.

Według wyników badania²⁶ przygotowywanego co roku przez firmę doradczą Sedlak & Sedlak dodatkowe świadczenia pozapłacowe oferuje już 82% polskich pracodawców: 96% wielkich korporacji, 94% dużych organizacji, 38% mikroprzedsiębiorstw, 71% małych oraz 86% średnich firm. W 2019 r. najpowszechniejszym benefitem okazał się dodatkowy pakiet opieki medycznej – korzystało z niego 70,6% respondentów. Pokrywa się to z oczekiwaniami deklarowanymi przez polskich pracowników, dla których dostęp do opieki medycznej jest najbardziej pożądanym świadczeniem dodatkowym – odpowiedziało tak 36,9% badanych.

To, że działania na rzecz ochrony i promocji zdrowia zatrudnionych są bardzo popularne w polskich firmach, wynika z analizy wspomnianego już raportu „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”. Publikacja prezentuje katalog efektywnych narzędzi, które pomagają osiągać cele założone w planach i strategiach CSR.

Przykłady narzędzi działań prozdrowotnych realizowanych w ramach programów CSR w polskich firmach

- ✔ Programy, kampanie i warsztaty edukacyjne dotyczące zdrowego stylu życia i profilaktyki wybranych chorób (np. cukrzyca, choroby serca, choroby onkologiczne).
- ✔ Bezpłatne akcje badań profilaktycznych i przesiewowych.
- ✔ Bezpłatny dostęp do kompleksowej opieki medycznej, np. w formie pakietów zdrowotnych.
- ✔ Popularyzacja i wspieranie aktywności sportowej, w tym dostęp do zajęć i wydarzeń sportowych (bezpłatne karty sportowe, finansowanie własnych drużyn i obiektów sportowych, organizowanie turniejów firmowych itp.).
- ✔ Porady fizjoterapeuty i sesje masażu w biurze.
- ✔ Akcje szczepień w miejscu pracy.
- ✔ „Owocowe dni”, tj. bezpłatny dostęp do świeżych owoców i soków w biurze.
- ✔ Motywacyjne, edukacyjne i systemowe wsparcie, np. w rzucaniu palenia czy walce ze stresem.
- ✔ Działania ukierunkowane na poprawę środowiska pracy (lepsza ergonomia stanowisk pracy, redukcja szkodliwych czynników ponad obowiązujące normy).

²⁶ Serwis wynagrodzenia.pl, <https://wynagrodzenia.pl/artykul/podsumowanie-raportu-swadczenia-dodatkowe-w-oczach-pracownikow-w-2019-roku> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

Obopólne korzyści

Jakie korzyści przynosi zaangażowanie w działania prozdrowotne? Jak wskazują eksperci Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, projekty takie, realizowane w sposób spójny i systematyczny, mogą przynieść oszczędności kapitałowe i dodatni zwrot z poczynionych inwestycji. Wynika to z takich czynników jak:

- ✔ pozytywne zmiany w stylu życia pracowników,
- ✔ poprawa samopoczucia i zdrowia zatrudnionych,
- ✔ wzrost energii i produktywności personelu,
- ✔ redukcja absencji chorobowej (pracownicy rzadziej przebywają na zwolnieniach lekarskich),
- ✔ zmniejszenie fluktuacji,
- ✔ poprawa morale i relacji społecznych w firmie, zwiększenie lojalności pracowników w stosunku do firmy,
- ✔ poprawa wizerunku firmy²⁷.

Inwestycja w zdrowie – akcje szczepień ochronnych

Inwestycja w akcje szczepień dla pracowników to jedno z dobrowolnych i efektywnych działań prozdrowotnych, w które firmy mogą inwestować w ramach strategii CSR. Niestety, mimo tego, że szczepienia są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym, także tym występującym w dorosłym życiu, projekty takie są wciąż mało popularne.

Tymczasem skuteczność profilaktyki szczepionkowej została wielokrotnie dowiedziona w licznych badaniach epidemiologicznych i znalazła odzwierciedlenie w realizacji programów szczepień obowiązkowych i zalecanych, wpisanych w polityki zdrowotne krajów całego świata. Z kolei programami szczepień zalecanych obejmuje się pracowników narażonych na czynniki biologiczne, którzy z jednej strony są narażeni na kontakt z materiałem zakaźnym, a z drugiej strony sami mogą stanowić źródło zakażenia²⁸.

Choroby zakaźne, przed którymi skutecznie chronią szczepienia

- ✔ Grypa
- ✔ Wirusowe zapalenie wątroby typu A i B
- ✔ Tężec
- ✔ Błonica
- ✔ Krztusiec
- ✔ Schorzenia wywołane przez pneumokoki i meningokoki
- ✔ Kleszczowe zapalenie mózgu
- ✔ Wścieklizna

²⁷ Publikacja „Korzyści dla firmy z wdrożenia programu promocji zdrowia, aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania się personelu, opracowana w ramach realizacji I Celu Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020, pt.: „Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywienia oraz aktywności fizycznej społeczeństwa”, przez Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, Krajowe Centrum Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy.

²⁸ J. Walusiak-Skorupa, P. Z. Wdówik, E. Masłowska-Parafian, A. Marcinkiewicz, „Profilaktyka chorób zakaźnych – kierunek do zbudowania zdrowego miejsca pracy. Vademecum pracodawców”, 2020

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych reguluje zasady dotyczące szczepień obowiązkowych, w tym szczepień związanych z wykonywaniem określonych zawodów. Zgodnie z przepisami, szczepieniami obowiązkowymi przeciwko wybranym chorobom objęte są osoby szczególnie narażone na zachorowanie, np. studenci uczelni medycznych, pracownicy ochrony zdrowia (tzw. biały personel), pracownicy służb weterynaryjnych.

Jednak grup zawodowych, które są narażone na kontakt z zagrażającymi czynnikami biologicznymi jest więcej. Szczegółowy wykaz zalecanych szczepień ochronnych w określonych rodzajach czynności zawodowych określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2012 r. (Dz.U.2012.40). Kluczowym zadaniem pracodawców jest zatem zdefiniowanie grupy pracowników narażonych na czynniki biologiczne. Finansując i organizując akcje szczepień dla załogi w ramach dobrych praktyk CSR, pracodawca chroni zespół przed wystąpieniem choroby oraz ewentualnymi zagrożeniami powikłaniami.

Okiem eksperta

Warto, by profilaktyka chorób zakaźnych trafiła do katalogu działań realizowanych w ramach strategii CSR

dr Paweł Wdówik

Konsultant krajowy w dziedzinie medycyny pracy

Czynniki biologiczne to jedna z grup czynników szkodliwych dla zdrowia środowiska pracy. Pracownicy są w różnym stopniu narażeni na kontakt z patogenami. To dlatego niektóre grupy zawodowe, np. personel medyczny czy służby leśne, objęte są szczepieniami zalecanymi tzn. wynikającymi z przepisów prawa, przeciw wybranym chorobom zakaźnym. Pandemia COVID-19 pokazuje nam jednak, że każdy z nas, niezależnie od stanowiska pracy może być narażony na kontakt z patogenami.

Pracodawcy chętnie realizują działania prozdrowotne w ramach strategii CSR. Organizują np. warsztaty edukacyjne dotyczące zdrowego stylu życia i profilaktyki wybranych chorób, zapewniają pracownikom bezpłatny dostęp do kompleksowej opieki medycznej, współfinansują aktywności sportowe itp. Projekty z obszaru profilaktyki chorób zakaźnych nie są niestety zbyt częstą praktyką. Tymczasem to najskuteczniejsza i najtańsza – jak potwierdzają liczne badania – forma profilaktyki zdrowotnej, dlatego warto ją upowszechniać.

Powyższe podejście zmieniła pandemia COVID-19, która uświadomiła nam wszystkim, jak groźne mogą być choroby zakaźne, jak wielką skalę mogą przybierać zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym. Jeżeli myślimy o przedsiębiorcach, to najdotkliwszym skutkiem rozprzestrzeniania się patogenów w miejscu pracy jest dezorganizacja pracy. Czynniki chorobotwórcze rozprzestrzeniają się bardzo szybko – jedna chora osoba pociąga za sobą następne, co powoduje nieobecności w pracy. Szczepienia ochronne skutecznie temu zapobiegają, przynosząc wymierne korzyści – znacznie niższe koszty absencji chorobowych, organizowania zastępstw oraz nadgodzin.

Pamiętajmy, że czynniki biologiczne to jedna z grup czynników szkodliwych dla zdrowia środowiska pracy. Pracownicy są w różnym stopniu narażeni na kontakt z patogenami. To dlatego niektóre grupy zawodowe, np. personel medyczny czy służby leśne, objęte są szczepieniami zalecanymi tzn. wynikającymi z przepisów prawa przeciw wybranym chorobom zakaźnym. Przy czym, zakres szczepień zalecanych jest niestety zdecydowanie za wąski, nie uwzględnia np. grypy czy pneumokokowego zapalenia płuc.

Pandemia COVID-19 pokazuje nam, że każdy z nas, niezależnie od stanowiska pracy może być narażony na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne. Dotyczy to szczególnie tych pracowników, którzy mają duży kontakt z innymi osobami, przy czym im więcej kontaktów, tym większe jest ryzyko zachorowania. Wymieniłbym tu np. pracowników sektora usług, handlu, kurierów, pracowników urzędów, pracowników produkcyjnych, służby mundurowe, kierowców oraz wspomniany już szeroko rozumiany personel zatrudniony w jednostkach ochrony zdrowia. Warto wyciągnąć wnioski z tej lekcji i podchodzić do ceny ryzyka zawodowego w firmach nieco inaczej – wychodzić poza stanowiska pracy objęte szczepieniami zalecanymi oraz brać pod uwagę szersze spektrum czynników chorobotwórczych.

Aby profilaktyka chorób zakaźnych była naprawdę skuteczna, warto połączyć ją z edukacją. Wszystkie działania, które zwiększają wiedzę na temat bezpieczeństwa, działania i korzyści zdrowotnych profilaktyki chorób zakaźnych powodują, że jest ona skuteczniejsza. Widzę tu olbrzymią rolę dla pracodawców. Dlaczego? Im więcej pracowników uda się przekonać do szczepień, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia choroby. Pamiętajmy ponadto, że działania pracodawców w obszarze promocji zdrowia wpływają pozytywnie na stan wiedzy i zdrowie nie tylko załogi, ale także na całe społeczeństwo. To bardzo ważny element wpisujący się w społeczną odpowiedzialność biznesu.

**Okiem
eksperta**

Zmniejszenie absencji chorobowej wśród pracowników to wymierna korzyść szczepień

dr Marcin Rybacki

Kierownik Centrum Ochrony Zdrowia Pracujących
Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera

Miejsce pracy jest często niedocenianym ogniwem w profilaktyce i prewencji chorób zakaźnych. Zalety stosowania szczepień ochronnych to niewątpliwie wiele korzyści dla pracowników, jak i pracodawców, z których oczywistą jest zmniejszenie absencji chorobowej.

Inwestycja w akcje szczepień dla pracowników to jedno z dobrowolnych i efektywnych działań prozdrowotnych, w które firmy mogą inwestować w ramach strategii CSR. Niestety, mimo tego, że szczepienia są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym, także tym występującym w dorosłym życiu, projekty takie są wciąż mało popularne.

Szczepienia będą też zapobiegać szerzeniu się zakażeń wśród współpracowników, które w skrajnych sytuacjach mogą sparaliżować działalność zakładu pracy. Inną korzyścią jest zmniejszenie zjawiska prezenteizmu, czyli obecności pracownika w pracy pomimo choroby. Prezentyzm wiąże się z obniżeniem efektywności chorego pracownika, zmianami w zachowaniu zdrowych pracowników, którzy obawiając się zarażenia od zainfekowanych współpracowników, starają się ich unikać, zmieniać stanowisko pracy czy korzystać z dodatkowych dni wolnych, co tym samym może prowadzić do dalszego spadku efektywności.

Zapobieganie chorobom zakaźnym poprzez szczepienia może też minimalizować roszczenia pracowników w stosunku do zakładu pracy, w przypadku udowodnienia nabycia danej choroby zakaźnej w miejscu pracy. Inną niematerialną korzyścią prowadzenia akcji szczepień jest „pozytywny” wizerunek pracodawcy, jako zakładu przywiązującego wagę do dobrego stanu zdrowia swojej załogi.

Należy też pamiętać, że za prowadzeniem szczepień wśród pracowników przemawiają nie tylko względy społeczno-ekonomiczne, ale także prawne. Dotyczy to w szczególności stanowisk pracy, na których występuje ryzyko transmisji patogenu chorobotwórczego i rozwoju choroby, której można zapobiegać poprzez szczepienia.

Więcej informacji o zagadnieniach profilaktyki zdrowotnej, w tym obowiązkowych i dobrowolnych szczepieniach w miejscu pracy i akcjach szczepień przeciw chorobom zakaźnym, znajduje się w poradniku „Profilaktyka chorób zakaźnych – kierunek do zbudowania zdrowego miejsca pracy”, który został przygotowany w ramach projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka. Publikacja skupia się na chorobach zakaźnych, bo ich obecność w miejscu pracy w sposób szczególny dezorganizuje codzienny rytm i na długo obniża produktywność załogi. Poradnik jest dostępny na stronie <http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl> w zakładce „dla pracodawców”.

Samorząd promujący zdrowie

Możliwość rozwoju społecznego zależy m.in. od stanu zdrowia obywateli, dlatego inwestowanie przez władze publiczne w podnoszenie poziomu zdrowia społeczeństwa staje się decyzją społecznie i ekonomicznie zasadną. Rola, obowiązki i zadania jednostek samorządu terytorialnego (JST) w obszarze promocji zdrowia uwzględniane są zwykle w strategiach regionalnych, w formie programów polityki zdrowotnej. Wiele JST z wielką odpowiedzialnością i zaangażowaniem traktuje ich realizację, wdrażając i kontynuując działania, które przynoszą społeczności wymierne efekty.

Program profilaktyki zdrowotnej (PPZ)²⁹

Zespół zaplanowanych i zamierzonych działań z zakresu opieki zdrowotnej ocenianych jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione, umożliwiających osiągnięcie w określonym terminie założonych celów, polegających na wykrywaniu i zrealizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawy stanu zdrowia określonej grupy świadczeniobiorców. Program taki dotyczy w szczególności:

- ✔ ważnych zjawisk epidemiologicznych,
- ✔ innych niż epidemiologiczne istotnych problemów zdrowotnych dotyczących całej lub określonej grupy świadczeniobiorców przy istniejących możliwościach eliminowania bądź ograniczania tych problemów,
- ✔ wdrażania nowych procedur medycznych i przedsięwzięć profilaktycznych.

Organem opiniującym programy polityki zdrowotnej jest Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Programy powinny być realizowane zgodnie z trybem opisanym w art. 48 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w którym JST zostały wymienione wśród podmiotów upoważnionych do opracowywania, wdrażania, realizowania i finansowania programów. Działania te muszą być także spójne z regionalną polityką zdrowotną, przygotowaną w oparciu o zmapowane potrzeby zdrowotne mieszkańców danego województwa.

²⁹ Narodowy Instytut Zdrowia - PZH, <https://www.pzh.gov.pl/wymagania-prawne-wobec-programow-realizowanych-na-podstawie-ustawy-z-dnia-27-sierpnia-2004-r-o-swiadczeniach-opieki-zdrowotnej-finansowanych-ze-srodkow-publicznych-stan-na-dzien-21-10-2019-r/> [dostęp 4 stycznia 2021 r.]

Okiem eksperta

Warto inwestować w programy profilaktyki zdrowotnej

Marek Wójcik

Ekspert ds. ochrony zdrowia, Pełnomocnik Zarządu ds. legislacyjnych w Związku Miast Polskich

Zachęcam do wdrażania dobrych PPZ, ze szczególnym uwzględnieniem programów profilaktyki chorób zakaźnych. Zdecydowana większość programów szczepionkowych jest pozytywnie opiniowana przez Prezesa AOTMiT, co potwierdza zasadność i efektywność ich realizowania.

CSR, czyli społeczna odpowiedzialność biznesu, mimo swojej nazwy, nie jest koncepcją zarezerwowaną wyłącznie dla sektora prywatnego. Pokazują to chociażby liczne lokalne i regionalne programy polityki zdrowotnej (PPZ), prowadzone przez samorządy. W skali całego kraju, wartość programów realizowanych ze środków samorządowych to 96 milionów złotych i – co cieszy – kwota ta wciąż rośnie. Warto też podkreślić, że blisko 45 proc. PPZ dotyczy szczepień ochronnych, np. przeciwko wirusowi HPV, grypie czy pneumokokowemu zapaleniu płuc.

Zachęcam gminy, powiaty i województwa do inwestycji w PPZ. To wyraz odpowiedzialności za zdrowie i jakość życia lokalnej lub regionalnej wspólnoty mieszkańców. Przykład dobrej praktyki z obszaru zrównoważonego zarządzania, w którym gospodarność idzie w parze z innowacyjnością i najwyższą troską o mieszkańców. Szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w tym zakresie zdrowia publicznego, stanowi przecież priorytet dla władz samorządowych.

Warto być świadomym, że prowadzenie projektów prozdrowotnych na szczeblu samorządowym, w tym tak ważnych działań związanych z profilaktyką chorób zakaźnych, przynosi wymierne korzyści. Można je rozpatrywać zarówno w krótko- i długoterminowej perspektywie. Obniżenie kosztów leczenia wielu chorób, poprawa świadomości i kondycji zdrowotnej oraz poprawa sytuacji epidemiologicznej samorządowych wspólnot mieszkańców to argumenty nie do przecenienia. Jest to szczególnie istotne w dobie pandemii COVID-19, kiedy tak bardzo narażeni jesteśmy na rozprzestrzenianie się szkodliwych, osłabiających nasz organizm wirusów. Dlatego decyzje o wprowadzeniu programów profilaktycznych i ochrona przed chorobami zakaźnymi powinny być w samorządach standardem.

Należy także podkreślić, że samorząd to największy w Polsce pracodawca – w urzędach i innych gminnych, powiatowych czy wojewódzkich jednostkach organizacyjnych zatrudnionych jest 1,9 mln osób. Warto zatem poszerzać działania realizowane w ramach PPZ o pracowników podległych samorządom, np. przedszkoli, szkół, domów pomocy społecznej, podmiotów leczniczych.

Chciałbym też zwrócić uwagę na możliwość realizowania PPZ w ramach inicjatyw partnerskich. Mam wrażenie, że przestrzeń współpracy biznesu, sektora samorządowego i organizacji pozarządowych jest wciąż niewykorzystana. Tymczasem to ogromna szansa na nową jakość, zarówno, jeżeli chodzi o CSR, jak i o działania profilaktyki zdrowotnej. Partnerstwo międzysektorowe to możliwość wymiany wiedzy, dobrych praktyk, uczenia się od siebie nawzajem. Tam, gdzie etyka i współpraca zwyciężają egoizm i partykularne interesy, korzystają wszystkie strony, a przede wszystkim samorządowe wspólnoty mieszkańców.

Jak realizować działania związane z promocją zdrowia w społecznościach lokalnych? Jak wdrożyć program profilaktyki zdrowotnej? Jak zdobyć fundusze na działania? Te i inne przydatne informacje zostały zawarte w vademecum dla samorządowców pt. „Jak realizować skuteczne Programy Polityki Zdrowotnej? Praktyczne wskazówki dla Samorządów”. Publikacja powstała w ramach projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka i jest dostępna na stronie <http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl> w zakładce "dla samorządów".

Zdrowe partnerstwo

Współpraca partnerska angażująca sektor publiczny, sektor gospodarczy i organizacje pozarządowe została uznana przez ONZ za podstawę dążenia do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju na świecie w 1992 roku, podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro. Sama idea partnerstw trójsektorowych pojawiła się po raz pierwszy w latach 80. XX w. w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych, w Polsce z sukcesem rozwija się od lat 90. Warto inwestować w tę formę współpracy, także w obszarze promocji zdrowia, ponieważ wspólne działania biznesu, organizacji pozarządowych i JST to sposób na lepsze wykorzystanie zasobów i możliwości, którymi dysponuje każdy z partnerów.

Okiem eksperta

Współpraca międzysektorowa zmienia świat na lepsze

Agata Koszarna

Kierownik Działu Społecznej Odpowiedzialności i Zrównoważonego Rozwoju Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A.

Kooperacja sektorów administracji, biznesu i społecznego może zmieniać rzeczywistość na lepszą, co przecież leży u podstaw społecznej odpowiedzialności. Rolą managerów CSR jest nie tylko wdrażanie działań odpowiedzialnych społecznie, ale swoiste skupianie wokół przedsiębiorstwa różnych środowisk, animowanie ich, tworzenie zespołów projektowych.

Na czym polega siła międzysektorowych projektów?

Chociaż fundamenty zarządzania CSR, określone między innymi w normie ISO 26 000 czy Celach Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs), są uniwersalne dla podmiotów na całym świecie, to sposoby wdrażania działań społecznie odpowiedzialnych są różnorodne i zależne od kilku czynników. Jednym z nich jest otoczenie, w którym funkcjonuje firma, w tym szczególnie jego warunki ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. To właśnie tu, oprócz biznesu, funkcjonują samorząd i szereg organizacji pozarządowych. Instytucje te pełnią odrębne funkcje, mają też różne cele i zadania.

Lider społecznej odpowiedzialności może być dla lokalnego otoczenia motorem napędowym, dlatego warto go docenić i wspierać. Regularne współdziałanie, długoterminowe cele, wielostronny transfer wiedzy, pomysłów, środków finansowych może doprowadzić do lepiej funkcjonującej, partycypującej, a nawet cieszącej się lepszym zdrowiem społeczności. Doświadczenia z realizacji projektów i inicjatyw z zakresu CSR, tak społecznych, jak i prozdrowotnych, nasuwają myśl, że międzysektorowość to synonim synergii, a jednocześnie jeden z determinantów skuteczności. Projekty transsektorowe, w których uczestniczą partnerzy uzupełniający się w zakresie kompetencji, wiedzy, doświadczeń, celów i odpowiedzialności, mogą zapewnić, że oczekiwany rezultat zostanie osiągnięty. Każdy bowiem pełni swoją rolę w społeczności lokalnej.

Od czego zależy powodzenie i skuteczność międzysektorowych projektów? Co jest kluczem do sukcesu?

Sukces zależy od kilku istotnych czynników. Przede wszystkim chodzi o dobry podział zadań, dający możliwość osiągnięcia wspólnego celu, ale i partykularnych celów poszczególnych partnerów (istotne jest zrozumienie interesów partnerów, poznanie ich ograniczeń, możliwości, mocnych stron). Ważna jest także wiara w potrzebę wdrażania wspólnych działań oraz wspólna wizja i dobra komunikacja (wewnątrz partnerstwa i do świata zewnętrznego).

Na czym polega rola każdego z partnerów – biznesu, administracji i tzw. trzeciego sektora – w projektach międzysektorowych?

Biznes nastawiony nie tylko na zysk, ale wypełniający swoją strategię społecznej odpowiedzialności, podejmuje działania mające na celu poprawę warunków w miejscu pracy, ochronę pracowników przed wypadkami czy chorobami, a także propagowanie zdrowego stylu życia. Zależy mu także na społeczności, obok której funkcjonuje (często analizując swój wpływ na otoczenie). Potrzeby interesariuszy identyfikuje, praktykując sesje dialogowe, np. tak, jak to zrobiła Bogdanka w 2018 r., w pierwszym etapie prac nad aktualizacją strategii CSR. Ale do odpowiedniego zareagowania na poznane potrzeby i oczekiwania niezbędny jest sektor publiczny i jego zasoby. Administracja ma cały katalog podległych instytucji, prerogatywy do stanowienia lokalnego prawa i strategii korzystnych dla wdrażania projektów społecznych, możliwości edukowania oraz dbania o dobro wspólne. Trzecim ogniwem do skutecznej współpracy jest sektor pozarządowy, który z założenia ma misję i wypełnia cele społeczne, dlatego dysponuje większą wiedzą na temat społeczeństwa, jego potrzeb i problemów. To właśnie tzw. trzeci sektor musiał najmocniej „przeprogramować” swoje podejście do współpracy, akceptując, że biznesowi zależy na kooperacji, a nie – jak to bywało niegdyś w dobroczynnych porywach serca – na transferze kapitału na cele charytatywne, po których relacja z organizacją kończyła się wraz ze złożeniem przez nią sprawozdania z wydatkowania darowizny. Pisząc wprost, organizacje muszą dostrzegać szerszy potencjał w firmie niż ten związany ze „sponsorowaniem” ich statutowej działalności. Zwłaszcza, że w międzysektorowym partnerstwie panuje zasada równości, niezależnie od tego, który z podmiotów przeznaczy więcej środków na realizację danego celu, czy kto ma lepszą pozycję w społeczności. Prowadzi to do zwiększenia zaufania, bez którego niewiele osiągniemy.

Jakie miejsce w projektach międzysektorowych zajmują działania prozdrowotne? Na co zwrócić uwagę przy realizowaniu partnerskich inicjatyw w tym obszarze?

Wychodzimy z założenia, że za zdrowie społeczeństwa, tak jak za jego rozwój i dobrobyt, odpowiedzialny jest każdy sektor. Dobrą praktyką są regionalne bądź lokalne strategie prozdrowotne, programy profilaktyczne dopasowane do specyfiki terenu, np. struktury wiekowej i zawodowej mieszkańców (dla gmin górniczych będzie to np. profilaktyka chorób układu oddechowego) czy wskaźnika zurbanizowania.

Każdy element współpracy ma duże znaczenie. Komunikacja zapewni nam dotarcie do grup docelowych z wiedzą z zakresu profilaktyki, ale też celami i działaniami współpracy. W tym aspekcie możliwe jest korzystanie ze specjalistów z zakresu marketingu, których w swoich zasobach ma biznes. Ważna jest również lokalizacja działań, czyli możliwość wykorzystania instytucji zarządzanych przez administrację, ale też np. siedziby firmy, by maksymalizować dostępność świadczeń dla odbiorców. Kolejny nieodzowny element programów zdrowotnych to informacja i edukacja. W tym zakresie instytucje, ale przede wszystkim organizacje pozarządowe mogą dostarczyć odpowiednie zasoby. I wreszcie – ewaluacja, czyli podsumowanie przebiegu i rezultatów działania profilaktycznego, ale i opracowanie planu na jego kontynuację, po to, by sukcesywnie wspierać zdrowie społeczności.

Raport po takim projekcie to cenne i nieco niedoceniane źródło wiedzy. W praktyce zawieramy tam zarówno dane ilościowe (liczba osób przebadanych, zestawienie rozpoznanych chorób etc.), jak i jakościowe, włącznie z zainteresowaniem akcją. W planowaniu priorytetów na przyszłość przydatny jest bezpośredni kontakt z uczestnikami akcji i wywiady pogłębione.

Warto dodać, że wielosektorowa współpraca w obszarze zdrowia to nie tylko praca projektowa, ale i codzienna kooperacja w celu zaspokojenia potrzeb społeczności. Odpowiedzialnemu pracodawcy zależy na zdrowiu pracowników, dlatego organizuje akcje informacyjne i profilaktyczne, w tym badania w godzinach pracy, szczepienia, prywatną opiekę medyczną. Potrzebuje wówczas kadry medycznej oraz pochodzących ze sprawdzonych źródeł materiałów edukacyjnych z zakresu zdrowia. Takie zasoby posiadają dwa pozostałe sektory. Partnerzy mogą zsynchronizować działania, ustalając priorytety na każdy rok.

W jakie wielosektorowe projekty angażuje się spółka Lubelski Węgiel „Bogdanka”?

Przykładem skutecznego partnerstwa wielosektorowego jest „Międzysektorowy sojusz dla życia i zdrowia”, zawiązany pomiędzy Lubelskim Węglem Bogdanka, Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Lublinie oraz Fundacją „Solidarni Górnicy”. Celem sygnowanego Porozumienia jest realizacja programu edukacyjno-wolontariackiego, polegającego na włączeniu się kadry pracowniczej spółki i społeczności lokalnej w działalność na rzecz promocji zdrowia, a także krwiodawstwa i dawstwa szpiku. Była to pierwsza tego rodzaju inicjatywa na Lubelszczyźnie, łączącą wysiłki sektora publicznego, biznesowego i pozarządowego, dla wsparcia szlachetnej idei krwiodawstwa oraz poprawy jakości zdrowia i życia mieszkańców.

Jakie są najistotniejsze korzyści wynikające ze współpracy międzysektorowej?

Analiza dobrych praktyk z zakresu współpracy wielosektorowej pokazuje, że ważna jest kooperacja – przede wszystkim w perspektywie długofalowej. Kształtuje to pozytywne wzorce w społeczeństwie, wspiera zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym, potęguje także wzajemne zrozumienie sektora biznesu, administracji i organizacji pozarządowych. Wielostronna współpraca wpływa pozytywnie na legitymizację działań realizowanych przez partnerów, a co więcej, kształtuje w społeczeństwie ducha zaufania, obywatelskości oraz pracy na rzecz wspólnoty. To ważne, jeśli chcemy dbać o zdrowie i wiedzę profilaktyczną naszych interesariuszy.

Jak zbudować partnerstwo lokalne?

Krok 1: Lokalne potrzeby w centrum uwagi. Przeprowadzenie szczegółowej analizy kluczowych dla lokalnej społeczności wyzwań i problemów.

Krok 2: Odpowiedni partnerzy to klucz do sukcesu. Analiza potencjału organizacji, które mogłyby uczestniczyć we wspólnym projekcie i zaproszenie partnerów.

Krok 3: Jasne reguły ułatwiają pracę. Zaproszenie partnerów do współpracy, analiza oczekiwań, określenie zasad funkcjonowania partnerstwa, w tym m.in. roli i obowiązków każdego z partnerów oraz sposobu podejmowania decyzji.

Krok 4: Wspólny kierunek to podstawa. Określenie obszaru działania i realnych do osiągnięcia celów. Opracowanie strategii i planu działania.

Krok 5: Działamy! Realizacja zamierzonego programu, komunikacja efektów.

Krok 6: Wnioski na przyszłość. Ocena zrealizowanych działań i osiągnięcia zakładanych rezultatów.

6. Wiedza ekspercka i praktyczne wsparcie

Zdrowie Człowiek Profilaktyka to projekt edukacyjny, którego celem jest pokazanie dobrych praktyk i wywołanie dyskusji na temat potrzeby zaangażowania w profilaktykę chorób zakaźnych oraz wsparcie w realizacji działań profilaktycznych w środowiskach lokalnych i miejscach pracy. W ramach projektu, od 2013 roku wspierane są inicjatywy mające na celu zapobieganie groźnym chorobom wywołanym przez bakterie pneumokokowe, meningokokowe oraz wirusy, które powodują Kleszczowe Zapalenie Mózgu.

Działania kierowane są do przedstawicieli samorządów, szeroko rozumianych pracodawców, a także instytucji i podmiotów skupiających wokół siebie osoby, które ze względu na specyfikę wykonywanego zawodu narażone są na biologiczne czynniki ryzyka. Główną ideą kierowanych do tych działań środowisk jest przekazanie praktycznej wiedzy niezbędnej do zaplanowania, wdrożenia i ewaluacji działań zdrowotnych w lokalnych społecznościach i w miejscach pracy.

**Okiem
eksperta**

Wykorzystujemy dobre przykłady w obszarze profilaktyki chorób zakaźnych

lek. med. Tomasz Jan Prycel

Współtwórca projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka, Dyrektor Zarządzający Stowarzyszenia CEESTAHC

W ramach projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka od kilku już lat pokazujemy wielopłaszczyznowe korzyści wynikające z inwestycji w profilaktykę chorób zakaźnych w lokalnych społecznościach i w miejscu pracy. Zachęcam do korzystania z przygotowanych przez nas narzędzi i wiedzy skupionych wokół inicjatywy ekspertów.

Działania w obszarze profilaktyki chorób zakaźnych samorządów to odpowiedź na oczekiwania społeczne i apele ekspertów. Dla przykładu, jeszcze kilkanaście lat temu szczepienia przeciw pneumokokom dla osób dorosłych nie były realizowane. Cieszę się, że sytuacja się zmieniła, bo to bardzo ważne, przyczyniające się do poprawy zdrowia społeczeństwa, działanie. Programy te realizowane są m.in. przez samorzady województw: małopolskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego i lubelskiego, a także urzędy miejskie w Płocku, Krakowie i Kielcach. W profilaktykę pneumokokową angażuje się także gmina Grębobocice.

Cieszę się również, że JST podchodzą z coraz większą świadomością do zobowiązań wynikających z roli pracodawcy w obszarze profilaktyki chorób zakaźnych. Dla przykładu, w łódzkim samorząd opracował program szczepień ochronnych obejmujący personel medyczny w całym województwie, w Szpitalu Wojewódzkim w Opolu dla tamtejszego personelu medycznego zorganizowano szczepienia przeciwko pneumokokom, w Wojewódzkim Szpitalu w Lublinie – przeciwko meningokokom i pneumokokom. Podobne działania przeprowadza samorząd dla Szpitala Bielańskiego w Warszawie.

Przytaczam te przykłady, bo warto się nimi inspirować. Mój apel do samorządowców, ale i pracodawców – wykorzystujemy dobre praktyki i sukcesy w obszarze CSR i profilaktyki chorób zakaźnych. To między innymi dlatego powstał projekt Zdrowie Człowiek Profilaktyka. Od kilku lat pokazujemy wielopłaszczyznowe korzyści wynikające z inwestycji w profilaktykę chorób zakaźnych w lokalnych społecznościach i w miejscu pracy. Zachęcamy do działania prowadząc spotkania edukacyjne i debaty (obecnie on-line), pokazując dobre praktyki i zapraszając do współpracy najlepszych ekspertów oraz praktyków. Na stronie projektu Zdrowie Człowiek Profilaktyka udostępniamy szereg przydanych materiałów i narzędzi, niezbędnych w zaplanowaniu, wdrożeniu i ewaluacji programów polityki zdrowotnej i innych aktywności prozdrowotnych. Samorzady mogą skorzystać m.in. z gotowych schematów programów polityki zdrowotnej, ankiet ewaluacyjnych oraz kalkulatorów kosztów przeprowadzenia programów.

Dla wszystkich zainteresowanych udostępniamy bezpłatne konsultacje m.in. z ekspertami medycyny pracy, BHP, epidemiologami, doradcami podatkowymi oraz przedstawicielami samorządów i pracodawców, mającymi wieloletnie doświadczenie w realizacji działań zdrowotnych. Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej projektu:

www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl

Dofinansowanie na projekty prozdrowotne z funduszy unijnych

Wsparciem w realizacji działań z obszaru społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju mogą być środki unijne. Fundusze z bieżącej perspektywy (2014-2020) są wdrażane w Polsce poprzez 9 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Można tu szukać wsparcia finansowego dla projektów realizowanych np. w obszarze profilaktyki zdrowotnej. Ze środków mogą korzystać zarówno pracodawcy, jak i samorządowcy, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, oświatowe, pomocowe, placówki zdrowotne itp.

Okiem
eksperta

Fundusze unijne pomogą w realizacji projektów profilaktyki chorób zakaźnych

Edyta Masłowska-Parafian

Ekspertka ds. funduszy europejskich

Zachęcam do składania wniosków, bo jest jeszcze czas na zdobycie dofinansowania – w obecnej perspektywie unijnej (2014-2020) wnioski będą przyjmowane nawet do połowy 2022 r. Wkrótce będą też znane szczegóły dotyczące uruchomienia w Polsce kolejnej perspektywy, tj. perspektywy 2021-2027.

Skąd pracodawcy i samorządowcy mogą pozyskać pieniądze na działania CSR, w tym projekty prozdrowotne?

Jednym z tzw. alternatywnych źródeł finansowania są fundusze unijne. Nie ma tu co prawda wyodrębnionego programu związanego z działaniami CSR, możliwości wsparcia prowadzonych działań trzeba szukać w adekwatnych Programach Operacyjnych i ogłaszanych w ich ramach konkursach. Działania prozdrowotne są finansowane z unijnego Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój” (PO WER), wchodzi również w zakres 16 programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie (RPO). Zachęcam do składania wniosków, bo jest jeszcze czas na zdobycie dofinansowania – w obecnej perspektywie unijnej (2014-2020) wnioski będą przyjmowane nawet do połowy 2022 r. Wkrótce będą też znane szczegóły dotyczące uruchomienia w Polsce kolejnej perspektywy, tj. perspektywy 2021-2027.

Kto może liczyć na dofinansowanie projektów ze środków unijnych?

Na wsparcie mogą liczyć zarówno pracodawcy, w tym właściciele i zarządzający firmami z sektora MŚP, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, JST, podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia, w tym w szczególności POZ itp. Warto podkreślić, że projekty mogą być realizowane również w partnerstwie. Jeśli jeden podmiot nie może wykonać wszystkich zadań zaplanowanych do realizacji w projekcie, warto pomyśleć o stworzeniu tzw. konsorcjum. Zasady realizacji projektów w partnerstwie szczegółowo określa dokumentacja konkursowa.

Na co można uzyskać dofinansowanie?

Bardzo istotnym elementem całego procesu jest pomysł i cel przeznaczenia środków. Przygotowując wniosek trzeba mieć pewność, że planowany projekt mieści się w katalogu działań finansowanych przez Unię Europejską. Można to sprawdzić korzystając z wyszukiwarki dotacji <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wyszukiwarka> lub w punktach konsultacyjnych, których lista znajduje się na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty>. Jeżeli chodzi o projekty prozdrowotne, warto wiedzieć, że działania dofinansowywane w ramach perspektywy 2014-2020, zostały określone w krajowych ramach strategicznych dla obszaru zdrowia. Akcje szczepień dla pracowników lub społeczności lokalnej mogą być rozpatrywane zgodnie z celem „wdrożenie programów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu” lub „wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy”.

Wydaje się, że samorządy są dość aktywne, jeżeli chodzi o pozyskiwanie funduszy unijnych na swoje działania. A jak radzą sobie przedsiębiorcy sektora MŚP?

To prawda, jest wiele doskonałych przykładów projektów realizowanych przez JST w ramach dofinansowania unijnego, także w obszarze ochrony zdrowia. Jeżeli chodzi o MŚP, przedsiębiorcy wykorzystują sporo środków na rozwój firmy oraz szkolenia i podnoszenie kompetencji załogi. Są natomiast zdecydowanie mniej aktywni, jeżeli chodzi o projekty profilaktyki zdrowotnej, w tym np. akcje szczepień ochronnych dla pracowników. Tu zdecydowanie większą świadomością wykazują się samorządowcy. Raz jeszcze podkreślę, że wciąż jest czas na wykorzystanie funduszy z perspektywy 2014-2020 i składanie wniosków o dofinansowanie projektów prozdrowotnych realizowanych w zakładach pracy. Wiele grup ryzyka objętych jest szczepieniami obowiązkowymi, ale warto pomyśleć o dodatkowej ochronie np. dla tzw. białego personelu w szpitalach, pracowników Domów Opieki Społecznej i innych placówek pomocowych, opiekuńczych i oświatowych, osób pracujących w terenie, np. leśników i służb mundurowych oraz pracowników usług – kurierów, fryzjerów, kosmetyczek, pracowników handlu itp.

Na co zwrócić szczególną uwagę składając wnioski? Jak wygląda proces ich oceny?

Powszechnie uważa się, że proces składania wniosków o dofinansowanie jest trudny i zbiurokratyzowany. Z tego powodu wiele podmiotów nie przystępuje do ogłaszanych konkursów. To prawda, że proces składania wniosku – szczególnie za pierwszym razem – wymaga trochę wysiłku, ale jak pokazują statystyki, można sobie z tym poradzić. Pomocy można szukać np. we wspomnianych punktach konsultacyjnych, w „Podręczniku Beneficjenta” na stronie www.funduszeuropejskie.pl lub u wyspecjalizowanych w tematyce funduszy europejskich.

Podkreślę, że poprawnie wypełniony i zgodny z zasadami poszczególnych konkursów wniosek o dofinansowanie jest koniecznym warunkiem jego otrzymania. Komisja Konkursowa przyznająca dofinansowanie w pierwszym kroku ocenia wnioski pod względem formalnym, tj. weryfikuje czy wszystkie pola wniosków zostały wypełnione w sposób zgodny z zasadami przedstawionymi w instrukcji.

Po zatwierdzeniu wniosków pod względem formalnym, Komisja Konkursowa ocenia je pod względem merytorycznym, a następnie sporządza listę rankingową i zatwierdza do dofinansowania te wnioski, które uzyskały odpowiednią liczbę punktów. Tu ważna uwaga – otrzymanie wsparcia finansowego w formie bezzwrotnej dotacji nakłada na beneficjenta szereg obowiązków związanych z realizacją projektu. Wszystkie informacje znajdują się w dokumentacji konkursowej.

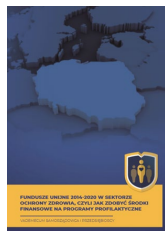

Co powinien zawierać wniosek o dofinansowanie PO WER lub RPO?

1. Informacje o projekcie.
2. Informacje o beneficjencie.
3. Opis projektu (np. w kontekście właściwego celu szczegółowego PO WER), zawierający wskaźniki rezultatu oraz wskaźniki produktu.
4. Określenie grup docelowych.
5. Listę realizowanych zadań wraz z uzasadnieniem potrzeby ich realizacji.
6. Analizę ryzyka nieosiągnięcia założeń projektu.
7. Trwałość i wpływ rezultatów projektu.
8. Sposób realizacji projektu oraz potencjał, a także doświadczenie wnioskodawcy i partnerów.
9. Sposób zarządzania projektem.
10. Budżet projektu.
11. Harmonogram realizacji programu.

Warto wiedzieć!

- ✔ Aby wyszukać trwające lub planowane nabory wniosków należy wejść na stronę www.funduszeuropejskie.gov.pl lub www.zdrowie.gov.pl, a następnie wybrać opcję „Zobacz ogłoszenia o naborach wniosków”.
- ✔ Aby mieć pewność, że na planowane działania można uzyskać dofinansowanie, można skorzystać z sieci punktów konsultacyjnych. Ich lista znajduje się na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty>. Można również skorzystać z wyszukiwarki dotacji <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wyszukiwarka>.
- ✔ Informacje dotyczące dokumentacji konkursu (np. regulamin konkursu, załączniki, wzory umów i wniosków o dofinansowanie) ogłaszane są na 30 dni przed otwarciem naboru.
- ✔ Regulamin konkursu określa, ile czasu ma beneficjent na złożenie wniosku o dofinansowanie (najczęściej jest to ok. 4 tygodni).
- ✔ Instytucje odpowiedzialne za wdrażanie programów unijnych w celu ułatwienia procesu pozyskiwania środków europejskich organizują dedykowane szkolenia i konferencje dotyczące omówienia założeń ogłoszonych konkursów. Informacje na temat dostępnych szkoleń można uzyskać za pośrednictwem portalu www.funduszeuropejskie.gov.pl w części „Weź udział w szkoleniach i konferencjach”.

Kompleksowe informacje dotyczące uzyskania dofinansowania na działania w obszarze profilaktyki zdrowia znajdują się w publikacji „Fundusze Unijne 2014-2020 w sektorze ochrony zdrowia, czyli jak zdobyć środki finansowe na programy profilaktyczne. Vademecum przedsiębiorcy i samorządowca”. Poradnik powstał w ramach projektu „Zdrowie Człowiek Profilaktyka” i jest dostępny na stronie <http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl>.

7. Podsumowanie

- ✔ Standardy odpowiedzialnego i zrównoważonego zarządzania to temat szeroki i ponadczasowy. CSR, który kiedyś traktowany był jako „moda na dobroczynność”, stał się obecnie koniecznością, wręcz obowiązkiem. Stanowi integralną część strategii zarządzania odpowiedzialnych organizacji i zrównoważonego rozwoju regionów, jest regulowany przez międzynarodowe i krajowe zapisy prawno-ustawowe.
- ✔ CSR może być doskonałym bodźcem dalszego rozwoju firm, niezależnie od ich wielkości, a – w szerszej perspektywie – także elementem zrównoważonego rozwoju struktur samorządowych. Działania te mają wymierne korzyści: pomagają budować długofalowe, oparte na zaufaniu relacje z interesariuszami, wpływają na wzrost atrakcyjności miejsca pracy lub regionu, co wiąże się z przyciąganiem wartościowych pracowników, partnerów biznesowych i inwestorów, budują reputację organizacji.
- ✔ Doskonałym kierunkiem działań CSR są projekty prozdrowotne. Angażując się w profilaktykę zdrowotną, w tym szczególnie profilaktykę chorób zakaźnych, przedsiębiorcy i samorządowcy wpływają na podniesienie jakości życia całego społeczeństwa. Szczepienia ratują życie, są jednym z największych osiągnięć cywilizacji, działają szybko, chronią przed powikłaniami i kalectwem z powodu chorób zakaźnych, eliminują najgroźniejsze z nich.

- ✔ Pracodawcy chętnie realizują działania prozdrowotne w ramach strategii CSR. Organizują np. warsztaty edukacyjne dotyczące zdrowego stylu życia i profilaktyki wybranych chorób, zapewniają pracownikom bezpłatny dostęp do kompleksowej opieki medycznej, współfinansują aktywności sportowe itp. Projekty z obszaru profilaktyki chorób zakaźnych nie są niestety zbyt częstą praktyką. Tymczasem to najskuteczniejsza i najtańsza – jak potwierdzają liczne badania – forma profilaktyki zdrowotnej, dlatego warto ją upowszechniać.
- ✔ Działania profilaktyczne nakierowane na choroby zakaźne, przynoszą wiele korzyści finansowych, ekonomicznych i wizerunkowych. Projekty prozdrowotne realizowane w sposób spójny i systematyczny, mogą przynieść oszczędności kapitałowe i dodatni zwrot z poczynionych inwestycji. Wysoko efektywne kosztowo są akcje szczepień ochronnych, gdyż zapobiegają rosnącej liczbie absencji pracowniczych. Przekłada się to na wzrost wydatków ponoszonych zarówno przez pracodawców, jak i służbę zdrowia.
- ✔ Aby profilaktyka chorób zakaźnych była naprawdę skuteczna, warto połączyć ją z edukacją. Wszystkie inicjatywy, które zwiększają wiedzę na temat bezpieczeństwa, działania i korzyści zdrowotnych profilaktyki chorób zakaźnych, powodują że jest ona skuteczniejsza.
- ✔ Rola, obowiązki i zadania jednostek samorządu terytorialnego (JST) w obszarze promocji zdrowia uwzględniane są zwykle w strategiach regionalnych, w formie programów polityki zdrowotnej (PPZ). Organem opiniującym programy polityki zdrowotnej jest Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Programy powinny być realizowane zgodnie z trybem opisanym w art. 48 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w którym JST zostały wymienione wśród podmiotów upoważnionych do opracowywania, wdrażania, realizowania i finansowania programów.
- ✔ Prowadzenie projektów prozdrowotnych na szczeblu samorządowym, w tym tak ważnych działań związanych z profilaktyką chorób zakaźnych, przynosi wymierne korzyści. Można je rozpatrywać zarówno w krótko- i długoterminowej perspektywie. Należą do nich np.: obniżenie kosztów leczenia wielu chorób, poprawa świadomości i kondycji zdrowotnej oraz poprawa sytuacji epidemiologicznej samorządowych wspólnot mieszkańców.
- ✔ Wspieraniem w realizacji działań z obszaru społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju mogą być środki unijne. Fundusze z bieżącej perspektywy (2014-2020) są wdrażane w Polsce poprzez 9 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Można tu szukać wsparcia finansowego dla projektów realizowanych np. w obszarze profilaktyki zdrowotnej. Ze środków mogą korzystać zarówno pracodawcy, jak i samorządowcy, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, oświatowe, pomocowe, placówki zdrowotne itp.

8. Najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi

Czym jest CSR?

Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej, pojęcie CSR (ang. *Corporate Social Responsibility*, społeczna odpowiedzialność biznesu) rozumiane jest jako odpowiedzialność przedsiębiorstwa za wpływ, jaki wywiera na szeroko rozumiane otoczenie.

Jeszcze do niedawna CSR utożsamiany był głównie z działalnością charytatywną i filantropijną oraz społecznie zaangażowanym marketingiem, którego głównym celem jest budowanie pozytywnego wizerunku organizacji wśród interesariuszy. Obecnie koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu ma dużo szersze znaczenie i obejmuje, oprócz zaangażowania społecznego, m.in. etykę prowadzenia biznesu i zasady *compliance*, warunki pracy i politykę HR, relacje z klientami i dostawcami i wpływ na środowisko naturalne.

W CSR chodzi zatem o to, by generując zysk, firmy uwzględniały w swoich działaniach nie tylko własne interesy, ale także dobro i potrzeby otoczenia. By brały odpowiedzialność za podejmowane decyzje i ich konsekwencje oraz dbały o przejrzystość we wszystkich obszarach swojego funkcjonowania.

Co oznacza termin „interesariusze”?

Interesariusze (ang. *stakeholders*) to kluczowe pojęcie przy tworzeniu i realizacji działań z zakresu CSR. Są to osoby, grupy osób, organizacje lub instytucje zainteresowane działalnością organizacji, wysuwające wobec niej żądania, mogące wywierać na nią pozytywny lub negatywny wpływ.

Interesariusze mogą być klasyfikowani według bardzo różnych kryteriów, np. stopnia związku z firmą, siły oddziaływania, charakteru relacji, stopnia ważności itp. Najbardziej podstawowy i najprostszy wydaje się podział na interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Jakie są przykłady interesariuszy wewnętrznych organizacji?

- ✔ Pracownicy
- ✔ Kadra menedżerska i zarządzająca
- ✔ Udziałowcy, inwestorzy, akcjonariusze firmy
- ✔ Zakładowe Związki Zawodowe
- ✔ Rady Nadzorcze, Rady Fundacji

Jakie są przykłady interesariuszy zewnętrznych organizacji?

- ✔ Klienci
- ✔ Dostawcy, podwykonawcy, partnerzy
- ✔ Konkurenci
- ✔ Władze samorządowe
- ✔ Władze państwowe
- ✔ Media
- ✔ Organizacje pozarządowe
- ✔ Organizacje branżowe
- ✔ Lokalne społeczności, wspólnota mieszkańców
- ✔ Liderzy opinii
- ✔ Kandydaci do pracy
- ✔ Beneficjenci
- ✔ Środowisko naturalne

Czy termin CSR odnosi się jedynie do przedsiębiorstw?

Wbrew powszechnej opinii termin CSR nie jest zarezerwowany jedynie dla świata biznesu. W 2010 r. Międzynarodowa Organizacja Standaryzacyjna (ang. International Organization for Standardization, ISO) opracowała normę PN-ISO 26000 (w skrócie: ISO 26000). Norma nie podlega certyfikacji, stanowi raczej zbiór praktyk i zasad porządkujących zagadnienia CSR. ISO 26 000 definiuje CSR jako „odpowiedzialność organizacji za wpływ jej decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko zapewniona przez przejrzyste i etyczne postępowanie, które:

- ✔ przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w tym dobrobytu i zdrowia społeczeństwa;
- ✔ uwzględnia oczekiwania interesariuszy;
- ✔ jest zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami postępowania;
- ✔ jest zintegrowane z działaniami organizacji i praktykowane w jej relacjach”.

Co ważne, norma odnosi się do wszystkich podmiotów, bez względu na ich statut, wielkość czy lokalizację. Obejmuje zatem organizacje biznesowe (korporacje, sektor MŚP, mikrofirmy itp.), administrację rządową i samorządową oraz trzeci sektor (organizacje pozarządowe).

Czy CSR to domena jedynie dużych firm? Czy mniejsze przedsiębiorstwa powinny angażować się w CSR?

Powszechnie uważa się, że dla małych i średnich przedsiębiorstw priorytetem jest pozytywny wynik biznesowy i utrzymanie się na rynku. W wiodących gospodarkach rośnie jednak liczba firm z sektora MŚP, które posiadają kompleksową strategię CSR, obejmującą np. zagadnienia środowiskowe i produkcyjne, relacje z klientami, czy politykę HR.

Również w Polsce w ostatnich latach mniejsze firmy także zaczęły uwzględniać w swoich strategiach działania społecznej odpowiedzialności biznesu. Świadomi przedsiębiorcy rozumieją bowiem, że prowadzenie jakiegokolwiek działalności biznesowej wiąże się z wpływem na cały ekosystem, niezależnie od tego, czy firma zatrudnia dziesięć, sto czy tysiąc osób. Dla takich liderów CSR stanowi podstawę budowania kultury organizacyjnej firmy.

Można przypuszczać, że trend ten będzie się pogłębiał. Wpłyną na to zarówno uwarunkowania społeczne, np. oczekiwania coraz bardziej świadomych pracowników i klientów, jak i systemowe, tj. zmiany w prawie i zasadach związanych np. z koniecznością uzyskania odpowiednich certyfikatów czy raportowaniem.

Czy można mówić o CSR w odniesieniu do Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST)?

Odpowiedzialność JST wobec społeczeństwa jest wpisana w istotę ich ustrojowej koncepcji, w której najczęściej wskazywanymi wymiarami są: transparentność, legalność, rozliczalność i skuteczność podejmowanych decyzji. Takie podejście wydaje się jednak niewystarczające.

Lokalna społeczność oczekuje, aby koncentrować się na jej potrzebach i rozwiązywać zgłaszane problemy. Odpowiedzialny samorządowiec rozumie, że jego podstawowym zadaniem jest nie tyle wykonywanie ustaw, co stwarzanie warunków do zrównoważonego rozwoju wszystkich członków wspólnoty w obszarze edukacji, zdrowia czy ochrony środowiska. Zadaniem władz jest tworzenie takiej kultury organizacyjnej, która – w oparciu o przejrzyste zasady, partnerskie relacje, wzajemne zaufanie i standardy komunikacji, które zachęcają do dialogu i debaty – będzie sprzyjać pomnażaniu zasobów i kapitału regionu. Koncepcja CSR, czy też szerzej – założenia Zrównoważonego Rozwoju – są zatem integralną częścią funkcjonowania JST.

Jakie obszary i zagadnienia obejmuje idea CSR?

Według normy ISO 26 000, kluczowe obszary CSR to:

- ✔ Ład organizacyjny, w tym np. standardy zarządzania organizacją, zarządzanie ryzykiem, kształtowanie etycznej kultury organizacyjnej, kodeksy etycznego postępowania, relacje inwestorskie, dialog z interesariuszami, raportowanie społeczne.
- ✔ Prawa człowieka, w tym np. działania antydyskryminacyjne i polityka różnorodności.

- ✔ Praktyki z zakresu HR i prawa pracy: zatrudnienie i stosunki pracy, zasady BHP i ochrona socjalna, zasady rozwoju i awansów, dialog z pracownikami, troska o zdrowie pracowników, godzenie życia zawodowego z rodzinnym itp.
- ✔ Środowisko, w tym np. ochrona klimatu i środowiska naturalnego, zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych, odpowiedzialne zarządzanie odpadami i ściekami.
- ✔ Uczciwe praktyki operacyjne, dotyczące standardów etycznego postępowania w kontaktach z innymi organizacjami (np. przeciwdziałanie korupcji, odpowiedzialne angażowanie się w działalność polityczną, uczciwa konkurencja, promowanie społecznej odpowiedzialności w łańcuchu wartości, poszanowanie praw własności itp.).
- ✔ Zagadnienia konsumenckie, w tym m.in. uczciwy marketing, transparentne praktyki dotyczące umów, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo konsumentów, zrównoważona konsumpcja, ochrona danych i prywatność konsumenta itp.
- ✔ Zaangażowanie społeczne i rozwój lokalnej społeczności: współpraca międzysektorowa, edukacja i kultura, dostęp do technologii, zdrowie, inwestycje społeczne itp.

Czy działania CSR są dobrowolne czy obowiązkowe?

Przez wiele lat CSR był traktowany jako swego rodzaju moda, a zaangażowanie firm w działania społecznej odpowiedzialności były – zgodnie z pierwszymi definicjami – dobrowolne. Stanowiły wizerunkowy wyróżnik firm prowadzących swój biznes „z ludzką twarzą”.

Jednak na przestrzeni lat stosunek ten radykalnie się zmienił. Obecnie CSR to integralna część strategii zarządzania organizacją, co oznacza, że na dobrowolność i działania ad hoc zostaje tu coraz mniej miejsca. Potwierdzają to standardy, zapisy prawno-ustawowe czy indeksy giełdowe wprowadzane na poziomie międzynarodowym i krajowym. Dla przykładu: określenie „działania dobrowolne” zniknęło z definicji CSR Komisji Europejskiej w 2011 r., a 3 lata później, w 2014 r. unijna dyrektywa 2014/95/UE nałożyła na wybrane firmy obowiązek publikowania informacji na temat kwestii środowiskowych, społecznych, pracowniczych, poszanowania praw człowieka i etycznych oraz ich uwzględniania w biznesowej działalności firm.

Można przypuszczać, że obszar ten będzie regulowany coraz bardziej, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. CSR staje się więc powoli koniecznością, jednym z kluczowych elementów budowania reputacji organizacji.

Jakie są narzędzia realizacji działań CSR?

- ✔ Programy zaangażowania społecznego, w tym np. wolontariat pracowniczy, działalność filantropijna, zaangażowanie w działania edukacyjne i rozwojowe dla społeczności lokalnych, wsparcie lokalnych organizacji i projekty partnerskie.
- ✔ Kampanie społeczne i edukacyjne nastawione na zmianę postawy, zachowania lub sposobu myślenia, nagłaśniające ważne zjawiska społeczne.
- ✔ Programy profilaktyki zdrowotnej, np. działania prozdrowotne, edukacja na temat wybranych chorób, akcje badań okresowych, akcje szczepień dla pracowników i społeczności lokalnej.
- ✔ Marketing zaangażowany społecznie (Cause Related Marketing, CRM), czyli takie działanie, które pozwala na wykreowanie produktu, usługi lub wizerunku firmy/marki w połączeniu z korzyścią dla danej sprawy/ potrzeby społecznej. Łączy CSR z aspektem ekonomicznym, ponieważ bezpośrednio wspiera sprzedaż (np. procent zysku przekazywany na rzecz wybranej organizacji od każdego zakupionego produktu/ zamówionej usługi).
- ✔ Programy dla pracowników – inwestycje w rozwój pracowników i podnoszenie ich kwalifikacji (kursy, szkolenia), programy integracyjne, promocja *work-life-balance*, programy *corporate wellness* i benefity prozdrowotne, zaangażowanie pracowników w procesy decyzyjne, otwarta komunikacja itp.
- ✔ Wdrożenie polityki różnorodności, polityki antydyskryminacyjnej i polityki antymobbingowej, połączone z edukacją (warsztaty, szkolenia) na ten temat wśród kadry menedżerskiej i pracowników.
- ✔ Mechanizmy dialogu z kluczowymi interesariuszami, np. sesje, otwarte spotkania i badania opinii, które pozwalają na poznanie potrzeb i oczekiwań otoczenia względem organizacji.
- ✔ Transparentne relacje z dostawcami i edukacja rynku na temat odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw (transparentność i zrównoważone zasady obejmujące każde ogniwo łańcucha dostaw).
- ✔ Wdrażane w organizacjach kodeksy etyczne i procedury *compliance*, zapewniające zgodność działań danej organizacji z obowiązującymi normami wewnętrznymi i zewnętrznymi.
- ✔ Polityka środowiskowa, minimalizująca negatywny wpływ organizacji na środowisko naturalne i definiująca zasady zarządzania środowiskowego, np. normy i certyfikaty jakości, ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, prowadzenie zrównoważonej gospodarki odpadami i surowcami wtórnymi, ekobiuro, ekoprodukty w ofercie, warsztaty środowiskowe dla pracowników, działania w duchu *zero/ less waste* i gospodarki obiegu zamkniętego.
- ✔ Projekty wspierające bioróżnorodność, np. budowa uli i hoteli dla owadów, wdrażanie systemu monitoringu ptaków, zakładanie łąk kwietnych, zaangażowanie w ochronę zagrożonych gatunków itp.
- ✔ Raportowanie społeczne – publikacja danych pozafinansowych, tj. strategii CSR organizacji i podejmowanych przez nią działań oraz wniosków z analizy oddziaływania społecznego, ekonomicznego i ekologicznego.

Przykłady działań CSR podejmowanych przez polskie firmy można znaleźć w publikowanym co roku przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu „Raportcie Dobrych Praktyk”. Działania są podzielone według obszarów zdefiniowanych w normie ISO 26000. Link do publikacji: <http://odpowiedzialnybiznes.pl/publikacje/raport-2019>

Jakie są korzyści z prowadzenia działań CSR?

Realizacja programów CSR to najlepsza inwestycja w budowanie wartości organizacji, w przynoszącą szereg korzyści w perspektywie długoterminowej, np.:

- ✔ wiarygodność i budowanie pożądanego wizerunku organizacji wśród jej kluczowych interesariuszy,
- ✔ wzmocnienie rozpoznawalności marki firmy/regionu,
- ✔ przewaga konkurencyjna na polskim i międzynarodowym rynku, zwiększenie atrakcyjności, np. wśród świadomych inwestorów,
- ✔ trwałe relacje i lojalność konsumentów, partnerów biznesowych, społeczności lokalnej itp.,
- ✔ wzrost zaangażowania i motywacji do pracy wśród pracowników, budowanie opartej na zaufaniu i transparentności kultury organizacyjnej, która „przyciąga” wartościowych kandydatów do pracy,
- ✔ budowanie i utrwalanie kapitału społecznego organizacji/regionu.

Co to jest Zrównoważony Rozwój? Jaki ma związek z CSR?

Zrównoważony Rozwój to „rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”. Początkowo podejście to ograniczało się do minimalizowania negatywnego wpływu gospodarki na środowisko naturalne, obecnie obejmuje aż 17 obszarów opisanych w Celach Zrównoważonego Rozwoju (SDGs), przyjętych przez ONZ w 2015 r. Ich kluczową rolą jest promocja i wsparcie działań zmierzających do bardziej zrównoważonego świata w długoterminowej perspektywie, czyli do 2030 r.

Jakie są Cele Zrównoważonego Rozwoju?

- ✔ Eliminacja ubóstwa
- ✔ Eliminacja głodu
- ✔ Dobre zdrowie i jakość życia
- ✔ Dobra jakość edukacji
- ✔ Równość płci
- ✔ Czysta woda i warunki sanitarne
- ✔ Czysta i dostępna energia
- ✔ Wzrost gospodarczy i godna praca
- ✔ Innowacyjność, przemysł, infrastruktura
- ✔ Mniej nierówności
- ✔ Zrównoważone miasta i społeczności
- ✔ Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja
- ✔ Działania w dziedzinie klimatu

- ✔ Życie pod wodą
- ✔ Życie na łądzie
- ✔ Pokój, Sprawiedliwość, silne instytucje
- ✔ Partnerstwa na rzecz Celów

W prace nad realizacją założeń Celów Zrównoważonego Rozwoju coraz prężniej włączają się firmy, samorządy oraz organizacje pozarządowe, wcielając w życie ideę partnerstwa międzysektorowego. Zadania każdego z sektorów – prywatnego, publicznego i społecznego – są nieco inne, często wiążą się z realizacją innych priorytetów i zadań. Dialog, szukanie wspólnych wartości i partnerska współpraca dają jednak zupełnie nowe możliwości wypełniania SDGs.

Jeżeli chodzi o CSR, koncepcja ta jest obecnie ważnym filarem procesu wdrażania założeń Zrównoważonego Rozwoju w sektorze prywatnym. Wynika z odpowiedzialności wobec dzisiejszego świata i przyszłych pokoleń, odpowiada także na konkretne wyzwania rynku i oczekiwania coraz bardziej świadomych interesariuszy, np. klientów i inwestorów. Wiele zaawansowanych w obszarze CSR firm powołuje się w swoich działaniach na Cele Zrównoważonego Rozwoju, pokazując (np. w raportach społecznych) swój wkład w ich realizację.

Czy profilaktyka zdrowotna może być traktowana jako działanie CSR?

Odpowiedzialność za zdrowie pracowników to jeden z podstawowych obowiązków pracodawców, określony w art. 207. § 2 Kodeksu pracy. Wiele firm włącza ten obszar także w strategię CSR, znacznie wykraczając poza zobowiązania prawne i dbając o zdrowie zatrudnionych na równi z ich rozwojem i kompetencjami. Jak wskazują eksperci Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera²⁹, projekty takie, realizowane w sposób spójny i systematyczny, mogą przynieść szereg korzyści, w tym oszczędności kapitałowe i dodatni zwrot z poczynionych inwestycji. Wynika to z takich czynników jak:

- ✔ pozytywne zmiany w stylu życia pracowników,
- ✔ poprawa samopoczucia i zdrowia zatrudnionych,
- ✔ wzrost energii i produktywności personelu,
- ✔ redukcja absencji chorobowej (pracownicy rzadziej przebywają na zwolnieniach lekarskich),
- ✔ zmniejszenie fluktuacji,
- ✔ poprawa morale i relacji społecznych w firmie, zwiększenie lojalności pracowników w stosunku do firmy,
- ✔ poprawa wizerunku firmy.

Odpowiedzialność za zdrowie wspólnoty spoczywa także na Jednostkach Samorządu Terytorialnego. To bardzo ważne, bo możliwość rozwoju społeczeństwa czy regionu zależy m.in. od stanu zdrowia obywateli. Rola, obowiązki i zadania JST w obszarze promocji zdrowia uwzględniane są zwykle w strategiach regionalnych, w formie programów polityki zdrowotnej. Podejmowane działania muszą być spójne z regionalną polityką zdrowotną, przygotowaną w oparciu o zmapowane potrzeby zdrowotne mieszkańców danego województwa. Wiele JST z wielką odpowiedzialnością i zaangażowaniem traktuje ich realizację, wdrażając i kontynuując działania, które przynoszą społeczności wymierne efekty, np. akcje szczepień.

²⁹ Za: http://www.imp.lodz.pl/upload/projekty/hpz/korzysci_dla_firmy_z_wdrozenia_programu_promocji_zdrowia.pdf

Czy akcje szczepień mogą być traktowane jako działanie CSR?

Oczywiście, że tak. Inwestycja w akcje szczepień dla pracowników i przedstawicieli społeczności lokalnej to jedno z efektywnych działań prozdrowotnych. Jak zostało wielokrotnie dowiedzione w licznych badaniach epidemiologicznych, szczepienia są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym, także tym występującym w dorosłym życiu. Jest to więc wyraz największej odpowiedzialności za zdrowie pracowników lub przedstawicieli wspólnoty lokalnej. Ale nie tylko, to także jedno z najbardziej efektywnych kosztowo narzędzi profilaktyki zdrowotnej, które przynosi wymierne oszczędności dla pracodawców, jak i społeczeństwa, jako całości (np. potwierdzona statystykami niższa absencja w pracy przekładająca się na wyższą efektywność prowadzenia biznesu).

Więcej informacji:

Poradnik dla pracodawców „Profilaktyka chorób zakaźnych – kierunek do zbudowania zdrowego miejsca pracy”:

<http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl/pracodawcy/poradnik>

Poradnik dla samorządowców „Jak realizować skuteczne Programy Polityki Zdrowotnej? Praktyczne wskazówki dla Samorządów”:

<http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl/jst/samorzadowe-programy-profilaktyczne>

Jak pozyskać środki unijne na działania CSR, w tym projekty prozdrowotne?

Jednym z tzw. alternatywnych źródeł finansowania są fundusze unijne. Fundusze z bieżącej perspektywy (2014-2020) są wdrażane w Polsce poprzez 9 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Nie ma tu co prawda wyodrębnionego programu związanego z działaniami CSR, możliwości wsparcia prowadzonych działań trzeba szukać w adekwatnych Programach Operacyjnych i ogłaszanych w ich ramach konkursach. Działania prozdrowotne są finansowane z unijnego Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój” (PO WER), wchodzą również w zakres 16 programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie (RPO). Ze środków mogą korzystać zarówno pracodawcy, jak i samorządowcy, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, oświatowe, pomocowe itp.

W obecnej perspektywie unijnej (2014-2020) wnioski będą przyjmowane nawet do połowy 2022 r. Wkrótce będą też znane szczegóły dotyczące uruchomienia w Polsce kolejnej perspektywy, tj. perspektywy 2021-2027.

Przygotowując wniosek trzeba mieć pewność, że planowany projekt mieści się w katalogu działań finansowanych przez Unię Europejską. Można to sprawdzić korzystając z wyszukiwarki dotacji <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wyszukiwarka> lub w punkcie konsultacyjnym, których lista znajduje się na stronie:

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty>. Jeżeli chodzi o projekty prozdrowotne, w tym np. akcje szczepień dla pracowników lub społeczności lokalnej, mogą być rozpatrywane zgodnie z celem „wdrożenie programów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu” lub „wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy”.

Więcej informacji:

Poradnik nt. dofinansowania projektów „Fundusze Unijne 2014-2020 w sektorze ochrony zdrowia, czyli jak zdobyć środki finansowe na programy profilaktyczne. Vademecum przedsiębiorcy i samorządowca”:

<http://www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl/pracodawcy/fundusze-unijne>

Gdzie szukać wiedzy i informacji nt. działań CSR i Zrównoważonego Rozwoju?

Przykładowe źródła informacji na temat założeń i działań CSR:

- ✔ Forum Odpowiedzialnego Biznesu: <http://odpowiedzialnybiznes.pl>
- ✔ Raport „Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki”: http://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2020/04/FOB_Raport2019.pdf
- ✔ Aktualności z obszaru CSR: <https://raportcsr.pl>
- ✔ Informacje o WIG-ESG (dawniej: RESPECT Index): <http://respectindex.pl>
- ✔ ISO 26 000 (strona w jęz. angielskim): <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
- ✔ Cele Zrównoważonego Rozwoju: <https://www.un.org.pl>
- ✔ CSR i Zrównoważony Rozwój w Polsce: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/spoleczna-odpowiedzialnosc-przedsiębiorstw-csr2> <https://www.gov.pl/web/rozwoj/zrownowazony-rozwoj>
- ✔ Wsparcie w realizacji projektów CSR: <https://www.parp.gov.pl/csr>
- ✔ Wsparcie w realizacji Programów Profilaktyki Zdrowotnej: www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl

Notatki

Notatki

Projekt edukacji środowisk samorządowych oraz
przedstawicieli przedsiębiorców i pracodawców.

Więcej informacji: www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl

**zdrowie
człowiek
profilaktyka**

Projekt edukacji środowisk
samorządowych oraz przedstawicieli
przedsiębiorców i pracodawców.

Więcej informacji:
www.zdrowieczlowiekprofilaktyka.pl